

Rapport
Een (on)zeker inkomen in de stad
*Inkomensondersteuning in een
onzeker bestaan*

Een (on)zeker inkomen in de stad

Inkomensondersteuning in een onzeker bestaan

Auteurs

Corinne van Gaalen

Nouschka Veerman

Guus Wieman

Cora van Horsen

Nibud, januari 2023

Dit onderzoek is onderdeel van het onderzoeksprogramma
'Een (on)zeker bestaan in de stad', Kenniscentrum Ongelijkheid

Inhoud

Samenvatting	3
1. Inleiding	6
1.1 Onderzoeksmethode	6
1.2 Leeswijzer.....	7
2. Begrotingen	8
2.1 Resultaten	8
2.2 Armoedevallen	15
2.3 Conclusie	16
3. Het web van ondersteuning	17
3.1 Jongeren op mbo niveau1/2 en schoolverlaters.....	17
3.2 Alleenstaanden met opgroeiende kinderen	20
3.3 50-65-jarigen met extra zorgkosten	22
3.4 Overige ondersteuning in natura	23
3.5 Conclusie	24
Bijlage 1 Verantwoording uitgaven.....	26
Bijlage 2 Uitgangspunten bij de begrotingen	29
Bijlage 3 Begrotingen	37

Samenvatting

Dit onderzoek maakt deel uit van het programma "Een (on)zeker bestaan in de stad" van het Kenniscentrum Ongelijkheid. Een onzeker bestaan ontstaat doordat mensen onvoldoende zeker zijn van werk en van inkomen. De kans op onzekerheid is groot bij levensgebeurtenissen als 18 worden, een echtscheiding of ziekte, vooral wanneer een start- of passende kwalificatie ontbreekt. Toch ligt bij het huidige landelijk en gemeentelijk beleid de nadruk op de eigen verantwoordelijkheid en redzaamheid. In dit programma wordt onderzocht hoe hulpinstanties, het onderwijs, werkgevers, collega's en medeburgers een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van een onzeker bestaan.

Het onderzoeksprogramma richt zich specifiek op drie groepen, waarvan we weten dat zij een grote kans hebben op onzekerheid¹:

- Jongeren op mbo niveau 1/2 en vroegtijdig schoolverlaters (tussen de 17 en 23 jaar)². Zij hebben (nog) geen startkwalificatie.
- Alleenstaanden met kinderen onder de 18 jaar
- Mensen boven de 50 jaar die een arbeidsbeperking hebben en daardoor verminderd inzetbaar zijn en/of hogere zorgkosten hebben

In dit deelonderzoek hebben we de financiële situatie van deze groepen in kaart gebracht. Daarnaast geven we inzicht in de verschillende voorzieningen en regelingen voor inkomensondersteuning waar deze groepen mee te maken krijgen. Het algemene beeld dat hieruit naar voren komt is dat er typen inkomensondersteuning voorhanden is. Het groot aantal inkomenscomponenten maakt het echter voor mensen lastig alle ondersteuning aan te vragen en grip te houden op de financiële situatie.

Inkomensondersteuning is onvoldoende voor een zelfstandig bestaan van 18-21 jarigen

De analyse van de financiële situatie van deze groepen in Amsterdam laat zien dat 18-21 jarigen met inkomen op of rond het minimum in Amsterdam niet rond kunnen komen. Wanneer jongeren alle beschikbare landelijke en gemeentelijke regelingen aanvragen hebben zij nog steeds te maken met grote tekorten (tussen de 93 en 655 euro per maand). Dit geldt zowel voor jongeren in de bijstand, jongeren die een mbo-opleiding volgen als voor jongeren die WML verdienen.

Alleenstaande ouders en mensen boven de 50 jaar met een arbeidsbeperking kunnen onder voorwaarden rondkomen

De beschikbare inkomensondersteuning voor alleenstaande ouders of ouderen met een zorgvraag is in principe voldoende om in de minimale basisbehoeften te kunnen voorzien. Deze resultaten zijn echter wel onder voorbehoud van de aanname dat mensen

- alle inkomensondersteunende regelingen aanvragen waar zij recht op hebben.
- zéér goed met geld om kunnen gaan
- geen persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben

¹ Wijzer in geldzaken (2019). Financieel kwetsbaar. Literatuuronderzoek naar groepen in een financieel kwetsbare positie. Nibud.

² Binnen de groep jongeren is specifiek gekeken naar de situatie van een 18-jarige; de financiële situatie van jongeren in deze groep met een andere leeftijd kijkt hier in meer of mindere mate van af.

Aantal inkomenscomponenten en -stromen maakt situatie onoverzichtelijk

De drie onderzochte doelgroepen hebben allemaal te maken met verschillende inkomenscomponenten en -stromen zoals bijstand, toeslagen, inkomen uit werk en gemeentelijke regelingen. Dit maakt het voor mensen moeilijk grip op hun geld te houden.

Jongvolwassenen van 18-21 jaar

Voor zelfstandig wonende 18-21 jarigen is het aantal regelingen in vergelijking met de andere onderzochte doelgroepen beperkt. Daarbij komt dat de hoogte van de bijstand en WML tot 21 jaar lager zijn dan bij andere volwassenen. Jongeren met een minimuminkomen kunnen te maken krijgen met de volgende inkomenscomponenten en bijbehorende instanties:

Gemeente Amsterdam

- Bijstand
- Stadspas, geeft onder andere recht op voedselbank, kledingbank, cyberbank, een gratis identiteitsbewijs en korting op diverse culturele activiteiten. Jongeren met studiefinanciering kunnen geen gebruikmaken van de stadspas.
- Energietoeslag, mits niet in kamerverhuur of in studentenhuis.

Belastingdienst

- Zorgtoeslag
- Huurtoeslag, mits onder de huurgrens (442, 47 voor jongeren) en bij een zelfstandige woning

DUO

- Studiefinanciering, aanvullende beurs of studielening (in het geval van BOL)

Werk- en/of stage

- Stagevergoeding van het stagebedrijf voor studenten met BOL. Dit is niet gegarandeerd.
- Salaris in geval van werkenden met WML.

Alleenstaande ouders

Alleenstaande ouders in de bijstand en met een inkomen tot 130 procent kunnen in de basisbehoeften voorzien, mits zij alle landelijke en gemeentelijke ondersteuning aanvragen. Zij krijgen dan te maken met een veelheid aan regelingen, vooral vanwege de vergoedingen voor kinderen. Een groot deel van deze regelingen hoeft maar eenmalig te worden aangevraagd, mits er geen veranderingen zijn in de inkomens- of huishoudsituatie.

Gemeente Amsterdam

- Bijstand, aan te vragen bij de gemeente
- Collectieve zorgverzekering AV Amsterdam (zorgverzekering)
- Energietoeslag
- Individuele Inkomenstoeslag
- Stadspas

De stadspas geeft recht onder andere recht op voedselbank, kledingbank, speelgoedbank, cyberbank, een gratis identiteitsbewijs vrijwillige ouderbijdrage, kindtegoed, toegang tot jeugdsportfonds/jeugdcultuurfonds en korting op diverse culturele activiteiten

- Scholierenvergoeding
- Laptop of tablet voor kinderen op de middelbare of lagere school
- Kwijtschelding gemeentelijke/lokale belastingen (gemeentelijke belastingdienst)

Belastingdienst

- Zorgtoeslag
- Huurtoeslag, mits huur onder de huurgrens
- Kindgebondenbudget en evt kinderopvangtoeslag

Sociale Verzekeringsbank

- Kinderbijslag

Mensen boven de 50 jaar met een arbeidsbeperking

Ouderen met een zorgvraag hebben grotendeels te maken met dezelfde regelingen als alleenstaande ouders met uitzondering van de regelingen voor kinderen. Zij hebben daarentegen te maken met verschillende vergoedingen en tegemoetkomingen vanwege extra zorgkosten.

Extra gemeentelijke regelingen

- Regeling tegemoetkoming meerkosten ten behoeve van maaltijdvoorziening, dieetkosten en waskosten
- Extra voorziening dagelijks vervoer, personenalarmering, woningaanpassing via WMO loket gemeente Amsterdam

Extra (gemeentelijke) ondersteuning

Naast de bij de doelgroepen genoemde regelingen kent de gemeente Amsterdam meer voorzieningen, waar mensen in specifieke omstandigheden gebruik van kunnen maken:

- Bijdrage kinderopvang
- Bijdrage werk gerelateerde kosten
- Individuele bijzondere bijstand
- Financiële voorlichting
- OV-vergoeding voor mantelzorgers
- Reiskostenvergoeding scholieren
- Scholingsregeling
- Woonkostentoeslag
- Energieadvies en gratis energie-boxen
- Gratis bezoek dierenarts

Naast ondersteuning vanuit de overheid zijn er ook verschillende landelijke en lokale initiatieven. De ondersteuning is divers en is samen te vatten in de categorieën:

- Voedsel,
- Kleding en non-food
- Onderwijs
- Sociale participatie
- Financiën

1. Inleiding

Dit onderzoek maakt deel uit van het programma "Een (on)zeker bestaan in de stad" van het Kenniscentrum Ongelijkheid. Een onzeker bestaan ontstaat doordat mensen onvoldoende zeker zijn van werk en van inkomen. In de huidige aanpak van bestaansonzekerheid staat vooral eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid centraal. In dit programma wordt onderzocht hoe hulpinstanties, het onderwijs, werkgevers, collega's en medeburgers een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van een onzeker bestaan.

De kernvraag voor het (tweejaarlijkse) onderzoeksprogramma is daarom: *Hoe kunnen anderen een zinvolle bijdrage leveren aan het verbeteren van een onzeker bestaan (door gebrek aan (zeker) werk en/of geld) van mensen zonder start- of passende kwalificatie in de stad?*

Het onderzoeksprogramma richt zich specifiek op drie groepen, waarvan we weten dat zij een grote kans hebben op onzekerheid³:

- Jongeren op mbo niveau 1/2 en vroegtijdig schoolverlaters (tussen de 17 en 23 jaar)⁴. Zij hebben (nog) geen startkwalificatie.
- Alleenstaanden met kinderen onder de 18 jaar
- Mensen boven de 50 jaar die een arbeidsbeperking hebben en daardoor verminderd inzetbaar zijn en/of hogere zorgkosten hebben

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden is het onder andere noodzakelijk om in beeld te brengen hoe de financiële situatie van deze groepen er uitziet. Kunnen zij rond komen van de middelen die voor hen beschikbaar zijn? En hoe lastig is het in de praktijk om alle beschikbare voorzieningen te kennen en deze ook aan te vragen? Op deze vragen gaan we in dit rapport dieper in.

1.1 Onderzoeksmethode

Het Nibud beschikt over cijfers omtrent de inkomsten en uitgaven van verschillende typen huishoudens. Aan de hand van deze cijfers kunnen begrotingen worden opgesteld, die resulteren in een (positief of negatief) saldo. Op basis van dit saldo kan de financiële kwetsbaarheid van verschillende huishoudens worden vastgesteld.

Aan de inkomstenkant gaan we uit van het sociaal minimum (een bijstandsuitkering) en van verschillende percentages van het Wettelijk Minimumloon (van 100 procent tot en met 150 procent in stappen van 10 procent). Dit sluit aan bij de inkomensgrenzen die de gemeente Amsterdam hanteert voor het minimabeleid; de meeste voorzieningen lopen tot 120 procent van het Wettelijk Minimumloon (WML).

Op basis van het inkomen, de huishoudsamenstelling en de hoogte van de huur, bepalen we (de hoogte van) de toeslagen waarvoor men in aanmerking komt. Daarnaast worden ook de gemeentelijke tegemoetkomingen in de begrotingen meegenomen.

³ Wijzer in geldzaken (2019). Financieel kwetsbaar. Literatuuronderzoek naar groepen in een financieel kwetsbare positie. Nibud.

⁴ Binnen de groep jongeren is specifiek gekeken naar de situatie van een 18-jarige; de financiële situatie van jongeren in deze groep met een andere leeftijd wijkt hier in meer of mindere mate van af.

De uitgavencijfers zijn gebaseerd op het CBS budgetonderzoek en zijn onderverdeeld in basisbedragen voor onvermijdbare uitgaven (zoals huur, voeding en kleding) en een bedrag voor sociale participatie.

De hoogte van de huur is aangepast aan de lokale (Amsterdamse) situatie, waarbij wordt uitgegaan van een woning met energielabel C. Voor huishoudens met een hogere huur of een ongunstiger energielabel is de bestedingsruimte negatiever dan zoals deze wordt gepresenteerd in dit onderzoek.

Naast de basisuitgaven worden ook specifieke zorgkosten in beeld gebracht. Voor de groep ouder dan 50 jaar met een arbeidsbeperking zijn in samenwerking met Ieder(in)⁵ zogenoemde zorgprofielen opgesteld, waaraan de bijbehorende kosten zijn gekoppeld. Ook hierbij wordt bekeken welke landelijke en gemeentelijke vergoedingen mogelijk zijn. In bijlage 1 en 2 staat een uitgebreidere toelichting op de uitgavenposten en de uitgangspunten die we hanteren bij het opstellen van de begrotingen.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de saldi van de verschillende huishoudtypen gepresenteerd. Wat blijft er onder aan de streep nog over (of is er te kort) als de minimaal noodzakelijke uitgaven zijn gedaan? Hierbij gaan we uit van een aantal voorwaarden: mensen moeten zeer goed met geld om kunnen gaan, alle beschikbare inkomensondersteuning aanvragen en geen persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben.

Er zullen weinig huishoudens zijn die aan al deze voorwaarden (kunnen) voldoen. Om dit in perspectief te plaatsen wordt in hoofdstuk 3 in kaart gebracht wat er allemaal van de onderzochte groepen verwacht wordt om goed rond te kunnen komen.

⁵ Ieder(in) is het netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte

2. Begrotingen

In dit onderzoek gaan we in op de (financiële) situatie van drie groepen:

- Jongeren op mbo niveau 1/2 en vroegtijdig schoolverlaters (tussen de 17 en 23 jaar)
- Alleenstaanden met kinderen onder de 18 jaar
- Mensen boven de 50 jaar die een arbeidsbeperking hebben (door langdurige ziekte, overspannenheid en/of ontslag)

Het Nibud kan de bestedingsruimte van deze groepen in beeld brengen aan de hand van begrotingen. In deze begrotingen worden alle inkomsten en uitgaven van de betreffende doelgroepen geïnventariseerd. Hierbij wordt rekening gehouden met alle landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen. Uitgebreide toelichtingen op de uitgavenposten en de uitgangspunten bij de begrotingen zijn opgenomen in bijlage 1 en 2.

In dit hoofdstuk worden de volgende begrotingen op hoofdlijnen gepresenteerd:

- Een 18-jarige met een bijstandsuitkering
- Een 18-jarige die werkt en het minimumjeugdloon verdient
- Een 18-jarige die een mbo-opleiding volgt

- Een alleenstaande ouder met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar)
- Een alleenstaande ouder met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar)

- Een alleenstaande (50 tot 65 jaar) met een zorgvraag
- Een paar (50 tot 65 jaar) met een zorgvraag

2.1 Resultaten

In de onderstaande tabellen geven we een overzicht van wat de onderzochte huishoudens al dan niet overhouden nadat alle minimaal noodzakelijke uitgaven zijn gedaan. We laten dit zien voor verschillende inkomensniveaus. Per onderzocht huishouden worden drie tabellen gepresenteerd: een vereenvoudigde begroting⁶, de situatie met landelijke en gemeentelijke ondersteuning⁷ en inzicht in de saldi zonder gemeentelijke ondersteuning⁸. In deze laatste tabellen geven we het verschil aan tussen de situatie met gemeentelijke regelingen en zonder gemeentelijke regelingen. Daarmee laat het zien wat de invloed is van de gemeentelijke regelingen op de bestedingsruimte van de onderzochte huishoudens⁹.

Daarnaast maken we in de tabellen bij de uitgaven onderscheid tussen de situatie dat alleen de uitgaven uit het basispakket zijn gedaan en de situatie van basisuitgaven inclusief uitgaven voor sociale participatie. De volledige begrotingen staan in bijlage 3.

Verder is de volgende codering weergegeven:

- Een negatief saldo op de maandbegroting is in rood weergegeven;
- Als een hoger inkomen leidt tot minder bestedingsruimte dan is dit bij het betreffende inkomensniveau aangegeven met een pijltje.

⁶ Zie tabellen 1, 4, 5, 8 en 9.

⁷ Zie tabellen 2, 6 en 10.

⁸ Zie tabellen 3, 7 en 11.

⁹ Bij het berekenen van deze tabellen hebben we de energietoeslag van 1.300 euro vanwege de gemeentelijke uitvoering als gemeentelijke regeling bestempeld.

- Een rood pijltje betekent een armoedeval ten opzichte van de situatie met een bijstandsuitkering (uitstroomval).
- Een grijs pijltje betekent een armoedeval ten opzichte van het voorliggende inkomensniveau (doorstroomval).

In bijlage 2 worden de complete begrotingen van de onderzochte huishoudtypen gepresenteerd.

Zelfstandig wonende 18-jarige

Uit de tabel valt af te lezen dat een 18-jarige die op zichzelf woont in geen van de drie onderzochte situaties het basispakket kan bekostigen. De tekorten worden groter als de uitgaven voor sociale participatie worden meegerekend. Voor een jongere met een bijstandsuitkering betekent dat een maandelijks tekort van 655 euro. Ook wanneer jongeren fulltime werken met een minimum jeugdloon of een mbo BOL volgen en studiefinanciering ontvangen kunnen ze de begroting niet rondkrijgen. De tekorten zijn in alle gevallen relatief groot.

Voor jongeren onder de 23 jaar kan geen huurtoeslag worden aangevraagd voor woningen met een huur boven de 442,46 euro. Daarom hebben we gekeken hoe de begroting eruit ziet als een huur van 400 euro wordt gehanteerd. Echter, in de praktijk zal het voor veel jongeren niet mogelijk zijn een woning met een dergelijke huur te vinden. In dat geval zijn de tekorten nog groter.

Tabel 1: Begroting van zelfstandig wonende 18 jarige

Zelfstandig wonende jongere (18 jaar)	bijstand	WML	Studiefinanciering*
<i>Netto loon / uitkering</i>	272	901	869
<i>Zorgtoeslag</i>	111	111	111
<i>Huurtoeslag</i>	162	162	162
Totaal Inkomsten	545	1174	1142
<i>Vaste lasten (incl. huur: 400)</i>	681	748	851
<i>Reserveringsuitgaven</i>	179	179	179
<i>Huishoudelijke uitgaven</i>	269	269	269
Totaal Uitgaven basispakket	1129**	1196**	1298**
<i>Uitgaven sociale participatie</i>	71**	71**	104
Saldo	-655	-93	-260
* basisbeurs, aanvullende beurs en maximale lening uitwonend student (mbo, BOL)			
** lokale regelingen (incl. energietoeslag) meegenomen			

Tabel 2: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven zelfstandig wonende 18 jarige

	Zelfstandig wonende 18-jarige		Inclusief inkomenstoelage	
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
Bijstand	€ -584	€ -655	n.v.t.	n.v.t.
Minimumloon	€ -22	€ -93	n.v.t.	n.v.t.
Studiefinanciering	€ -156	€ -260	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 3: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven zelfstandig wonende 18 jarige, effect gemeentelijke regelingen

	Zelfstandig wonende 18-jarige		invloed gemeenten op basispakket en participatie	
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	invloed gemeente op basispakket	invloed gemeenten op basispakket en participatie
Bijstand	€ -693	€ -797	€ 109	€ 142
Minimumloon	€ -131	€ -235	€ 109	€ 142
Studiefinanciering	€ -265	€ -369	€ 109	€ 142

Eenoudergezin met 2 jongere kinderen

Het eenoudergezin met 2 jongere kinderen heeft voldoende bestedingsruimte om naast alle uitgaven uit het basispakket alle uitgaven uit het pakket voor sociale participatie te kunnen doen. Op bijstandsniveau blijft er een saldo van 385 euro over. Bij 120 procent van het wettelijk minimumloon (WML) bedraagt het saldo meer dan 1.100 euro per maand. Bij de inkomens boven 120 procent WML komt het saldo lager uit en is sprake armoedeval (doorstroomval). Naast het wegvallen van tegemoetkomingen vanuit landelijk en lokaal beleid, komt dat ook door hogere veronderstelde kosten in verband met kinderopvang vanaf 130 procent.

Eenoudergezin met 2 oudere kinderen

Net als het eenoudergezin met 2 jonge kinderen is er met 2 oudere kinderen voldoende bestedingsruimte. Oudere kinderen brengen echter hogere uitgaven met zich mee dan jonge kinderen. Hierdoor is het saldo lager dan met 2 jonge kinderen. Op bijstandsniveau blijft er 182 euro per maand over. Bij 100 en 120 procent resteert er respectievelijk 641 euro en 738 euro, bij de inkomensniveaus vanaf 130 procent is het saldo weer iets lager. Dat komt door het wegvallen van tegemoetkomingen uit het lokale minimabeleid in combinatie met lagere toeslagen.

Tabel 4: Begroting van eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)	bijstand	100%	120%	130%
<i>Netto loon / uitkering</i>	1102	1688	1917	2025
<i>Zorgtoeslag</i>	111	111	68	44
<i>Huurtoeslag</i>	294	294	226	181
<i>Kinderbijslag</i>	166	166	166	166
<i>Kindgebonden budget</i>	467	467	446	434
<i>Kinderopvangtoeslag</i>	0	707	707	1061
<i>Voorlopig aanslag</i>	0	124	199	211
Totaal Inkomsten	2140	3557	3730	4122
<i>Vaste lasten (incl. huur: 580)</i>	989	1853	1853	2360
<i>Reserveringsuitgaven</i>	249	249	249	262
<i>Huishoudelijke uitgaven</i>	399	399	399	402
Totaal Uitgaven basispakket	1636**	2501**	2501**	3024**
<i>Uitgaven sociale participatie</i>	118*	121*	121*	200
Saldo	385	935	1108	899

** lokale regelingen (incl. energietoeslag) meegenomen

Tabel 5: Begroting van eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)	bijstand	100%	120%	130%
<i>Netto loon / uitkering</i>	1102	1688	1917	2025
<i>Zorgtoeslag</i>	111	111	68	44
<i>Huurtoeslag</i>	294	294	226	181
<i>Kinderbijslag</i>	237	237	237	237
<i>Kindgebonden budget</i>	525	525	504	492
Totaal Inkomsten	2269	2855	2952	2979
<i>Vaste lasten (incl. huur: 580)</i>	1056	1184	1184	1379
<i>Reserveringsuitgaven</i>	292	292	292	307
<i>Huishoudelijke uitgaven</i>	598	598	598	601
Totaal Uitgaven basispakket	1946**	2074**	2074**	2288**
<i>Uitgaven sociale participatie</i>	140**	140**	140**	230
Saldo	182	641	738	461

** lokale regelingen (incl. energietoeslag) meegenomen

Tabel 6: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven eenoudergezin met jonge kinderen en met oudere kinderen.

. Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)			inclusief inkomstenstoeslag		
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
bijstand	€ 503	€ 385	€ 511	€ 392	
100%	€ 1.056	€ 935	€ 1.064	€ 943	
120%	€ 1.229	€ 1.108	€ 1.236	€ 1.115	
130%	€ 1.098 ↓	€ 899 ↓	€ 1.098 ↓	€ 899 ↓	
140%	€ 1.121	€ 922	€ 1.121	€ 922	
150%	€ 1.148	€ 948	€ 1.148	€ 948	

. Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)			inclusief inkomstenstoeslag		
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	
bijstand	€ 323	€ 182	€ 330	€ 189	
100%	€ 781	€ 641	€ 789	€ 648	
120%	€ 878	€ 738	€ 885	€ 745	
130%	€ 692 ↓	€ 461 ↓	€ 692 ↓	€ 461 ↓	
140%	€ 714	€ 484	€ 714	€ 484	
150%	€ 742	€ 512	€ 742	€ 512	

Tabel 7: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven eenoudergezin met jonge kinderen en met oudere kinderen, effect gemeentelijke regelingen.

. Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)			Invloed gemeenten op basispakket en participatie	
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	invloed gemeente op basispakket	
bijstand	€ 349	€ 149	€ 155	€ 236
100%	€ 902	€ 702	€ 155	€ 233
120%	€ 1.074	€ 875	€ 155	€ 233
130%	€ 1.098	€ 899	€ -	€ -
140%	€ 1.121	€ 922	€ -	€ -
150%	€ 1.148	€ 948	€ -	€ -

. Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)			Invloed gemeenten op basispakket en participatie	
	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	invloed gemeente op basispakket	
bijstand	€ 109	€ -121	€ 214	€ 303
100%	€ 568	€ 338	€ 214	€ 303
120%	€ 665	€ 434	€ 214	€ 303
130%	€ 692	€ 461	€ -	€ -
140%	€ 714	€ 484	€ -	€ -
150%	€ 742	€ 512	€ -	€ -

Een alleenstaande met een zorgvraag

Een alleenstaande tussen de 50 en 65 jaar met extra zorgkosten, heeft inclusief landelijke en gemeentelijke tegemoetkomingen voldoende saldo om het basispakket plus de uitgaven voor sociale participatie te bekostigen. Op bijstandsniveau resteert een bedrag van 79 euro. Dit loopt op naar 436 euro op 120 procent. Als de gemeentelijke ondersteuning vanuit het minimabeleid wegvalt resteert er op 130 procent een bedrag van 258 euro.

Een paar met een zorgvraag

Ook het paar tussen de 50 en 65 jaar met extra zorgkosten heeft voldoende ruimte om het basispakket plus de uitgaven voor sociale participatie bekostigen. Op bijstandsniveau resteert een bedrag van 92 euro. Op 130 procent resteert slechts 18 euro. Dit grote verschil heeft drie oorzaken: het wegvallen van het recht op gemeentelijk minimabeleid, het wegvallen van de gemeentelijke ondersteuning voor zorgkosten en de afbouw van landelijke toeslagen, die harder gaat dan voor een alleenstaande.

Tabel 8: Begroting van alleenstaande met zorgvraag

Alleenstaande met zorgvraag	bijstand	100%	120%	130%
<i>Netto loon / uitkering</i>	1102	1359	1624	1745
<i>Zorgtoeslag</i>	111	111	111	108
<i>Huurtoeslag</i>	264	263	176	126
Totaal Inkomsten*	1520	1776	1953	1994
<i>Vaste lasten (incl. huur: 535)</i>	831	874	874	1001
<i>Reserveringsuitgaven</i>	225	225	225	258
<i>Huishoudelijke uitgaven</i>	315	315	348	374
Totaal Uitgaven basispakket	1370**	1413**	1446**	1633**
<i>Uitgaven sociale participatie</i>	71**	71**	71**	104
Saldo	79	293	436	258
* incl. overige inkomsten (voorlopige aanslag, forfaitaire vergoeding)				
** lokale regelingen (incl. energietoeslag) meegenomen				

Tabel 9: Begroting van paar met zorgvraag

Paar met zorgvraag	bijstand	100%	120%	130%
<i>Netto loon / uitkering</i>	1102	1726	1951	2060
<i>Zorgtoeslag</i>	212	212	166	141
<i>Huurtoeslag</i>	294	294	219	173
Totaal Inkomsten*	2121	2273	2374	2386
<i>Vaste lasten (incl. huur: 580)</i>	1098	1160	1160	1307
<i>Reserveringsuitgaven</i>	328	328	328	361
<i>Huishoudelijke uitgaven</i>	487	487	520	532
Totaal Uitgaven basispakket	1914**	1976**	2009**	2201**
<i>Uitgaven sociale participatie</i>	115**	115**	115**	167
Saldo	92	182	251	18
* incl. overige inkomsten (voorlopige aanslag, forfaitaire vergoeding)				
** lokale regelingen (incl. energietoeslag) meegenomen				

Tabel 10: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven Een alleenstaande (50 tot 65 jaar) met een zorgvraag, paar (50 tot 65 jaar) met een zorgvraag

		inclusief inkomstenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie
. Alleenstaande met zorgvraag					
100%	€	150	79	157	86
100%	€	363	293	371	300
120%	€	507	436	514	443
130%	€	361 ↓	258 ↓	361 ↓	258 ↓
140%	€	374	270	374	270
150%	€	398	295	398	295
. Paar met zorgvraag					
100%	€	207	92	221	106
100%	€	297	182	311	196
120%	€	366	251	380	265
130%	€	185 ↓	18 ↓	185 ↓	18 ↓
140%	€	219	52 ↓	219 ↓	52 ↓
150%	€	256	89 ↓	256	89 ↓

Tabel 11: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven Een alleenstaande (50 tot 65 jaar) met een zorgvraag, paar (50 tot 65 jaar) met een zorgvraag, effect gemeentelijke regelingen.

		saldo na basispakket	saldo na basispakket en participatie	invloed gemeente op basispakket	Invloed gemeenten op basispakket en participatie
. Alleenstaande met zorgvraag					
100%	€	-99	-203	249	282
100%	€	114	10	249	282
120%	€	290	186	216	249
130%	€	357	253	5	5
140%	€	369	265	5	5
150%	€	393	290	5	5
. Paar met zorgvraag					
100%	€	-48	-215	255	307
100%	€	56	-111	241	293
120%	€	144	-23	222	274
130%	€	181	14	4	4
140%	€	214	47	5	5
150%	€	251	84	5	5

2.2 Armoedevallen

Zoals we in het voorgaande hebben gezien, krijgen alle huishoudens te maken met een doorstroom val op 130 procent WML. Dit betekent dat een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt dan op het voorliggende, lagere inkomensniveau.

De belangrijkste oorzaak is het wegvallen van het recht op de regelingen vanuit het gemeentelijk minimabeleid. Vooral het wegvallen van de energietoeslag speelt een grote rol. Deze tendens is zichtbaar bij alle Nederlandse gemeenten in 2022 en 2023 waar de grens voor de energietoeslag op 120 procent van bijstandsniveau ligt. Daarnaast zien we dat landelijke toeslagen (huurtoeslag, zorgtoeslag en kindgebonden toeslagen) bij een inkomen van 130 procent WML lager worden.

Bij het paar met een zorgvraag is zelfs sprake van een uitstroomval. Dit betekent dat er sprake is van een armoedeval ten opzichte van de situatie met een bijstandsuitkering. Dit huishouden heeft niet alleen te maken met het wegvallen van het recht op gemeentelijke voorzieningen en de afbouw van landelijke toeslagen, maar ook de regelingen in verband met zorg vallen weg. Hierdoor is de bestedingsruimte op 130 procent lager dan op bijstandsniveau. Dit geldt zelfs nog bij een inkomen op 150 procent WML.

Vergelijking bestedingsruimte

In het voorgaande (tabellen 3, 7 en 11) hebben we gezien dat zonder gemeentelijke ondersteuning de huishoudens met zorgvraag het basispakket niet kunnen bekostigen bij een inkomen op bijstandsniveau. Inclusief gemeentelijke ondersteuning lukt dit wel. Als ook naar de bestedingen voor sociale participatie wordt gekeken, dan zien we dat het paar met zorgvraag ook bij een inkomen van 100 procent en 120 procent van het WML de begroting niet rond kan krijgen. Daarnaast kan het eenoudergezin met oudere kinderen op bijstandsniveau de uitgaven voor sociale participatie niet bekostigen. De zelfstandig wonende 18-jarige heeft op alle onderzochte inkomensniveaus met tekorten te maken. Dat laatste is overigens ook het geval als de gemeentelijke regelingen wél worden meegenomen, alleen zijn de tekorten dan kleiner.

Vergelijking armoedevallen

Zonder gemeentelijke regelingen is er geen sprake van uitstroom- en doorstroomvallen. Een belangrijke oorzaak van de doorstroomvallen is de energietoeslag die een verschil van ruim €100,- teweeg brengt per huishouden. Buiten de energietoeslag om zorgen gemeentelijke regelingen met een grens op 120 procent van het wettelijk minimumloon in combinatie met de afbouw van toeslagen voor doorstroom vallen.

2.3 Conclusie

De onderzochte eenoudergezinnen en huishoudens met een zorgvraag kunnen, als zij alle beschikbare inkomensondersteuning benutten, de maandbegroting rond krijgen. Doen zij dit niet, dan kunnen grote tekorten ontstaan. Deze tekorten zijn er al als deze huishoudens de beschikbare gemeentelijke voorzieningen niet aanvragen. Wanneer ook de landelijke toeslagen niet worden aangevraagd, zullen meer en grotere tekorten ontstaan.

Voor de zelfstandig wonende 18-jarige is niet mogelijk rond te komen van een bijstandsuitkering. Maar ook als zij fulltime werken en het minimum jeugdloon verdienen of als student met studiefinanciering lukt dit niet. Deze jongvolwassenen hebben grote tekorten en zijn daarmee niet in staat zelfstandig te wonen en financieel (zelf)redzaam te zijn.

Hoewel de meeste onderzochte huishoudens die van alle beschikbare inkomensondersteunende regelingen gebruik maken op papier wel rond kunnen komen, zal dit in de praktijk niet altijd het geval zijn. Er wordt namelijk nogal wat verwacht van huishoudens met een laag inkomen. In het volgende hoofdstuk wordt hier dieper op ingegaan.

3. Het web van ondersteuning

Bestaansonzekerheid gaat gepaard met onzekerheid van werk en inkomen. In het vorige hoofdstuk hebben we gekeken naar de financiële situatie van de drie doelgroepen in het onderzoeksprogramma *Een (on)zeker bestaan in de stad*.

Een van de voorwaarden die het Nibud hanteert bij het opstellen van de financiële plaatjes is dat mensen alle landelijke en gemeentelijke inkomensondersteuning waar zij recht op hebben aanvragen en ontvangen. Het aanvragen van alle mogelijke middelen om goed rond te kunnen komen vraagt echter nogal wat van het 'doenvermogen'¹⁰ van mensen. Daarbij kunnen huishoudens met een laag inkomen niet alleen met ondersteuning vanuit formele kanalen te maken krijgen. Er zijn ook verschillende organisaties, die meer informele ondersteuning bieden.

Dit alles kan leiden tot een onoverzichtelijke situatie: in plaats van maandelijks één vast bedrag, hebben mensen veel verschillende inkomstenbronnen om de maandbegroting rond te krijgen of moet gebruik gemaakt worden van andersoortige hulp in natura. Het uitkeren van inkomsten op verschillende momenten in de maand of zelfs in het jaar maakt het niet eenvoudiger grip te houden op de financiële situatie. In de praktijk is het voorstelbaar dat mensen in de veelheid van regelingen sommige regelingen over het hoofd zien of ervoor kiezen er geen gebruik van te maken. Het is mogelijk dat mensen daardoor in de knel komen en niet altijd de hulp krijgen die ze nodig hebben.

In dit hoofdstuk wordt voor de drie doelgroepen in beeld gebracht waar zij allemaal mee te maken kunnen krijgen, welke organisaties zij moeten benaderen en welke knelpunten zij hierbij tegen kunnen komen. Hiermee willen we inzicht geven in de complexiteit van regels en maatregelen waar mensen in een bestaansonzekere situatie mee te maken kunnen krijgen.

3.1 Jongeren op mbo niveau 1/2 en schoolverlaters

Bij deze doelgroep is het belangrijk te benadrukken dat het om drie verschillende groepen gaat waarvan de één kwetsbaarder is dan de andere:

- 1) een schoolverlater die geen werk heeft en zich in de bijstand bevindt;
- 2) een schoolverlater die werkt voor het jeugdminimumloon; en
- 3) een MBO-scholier op niveau 1 of 2.

Al deze jongeren hebben gemeen dat ze (nog) geen startkwalificatie hebben. Een startkwalificatie is een diploma havo, vwo, mbo niveau 2 of hoger. Tot 18 jaar vallen leerlingen onder de kwalificatieplicht, en moeten zij volledig dagonderwijs volgen. Daarna volgen de drie scenario's: studeren, werken of bijstand.

Hoewel er overlap bestaat tussen deze groepen wat betreft het uitgavenpatroon, bestaan er wezenlijke verschillen aan de inkomenskant.

¹⁰ Bovens, M., Keizer, A. G., & Tiemeijer, W. (2017). Weten is nog geen doen: een realistisch perspectief op redzaamheid (No. 97). Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR).

Zoals we hebben gezien in het voorgaande hoofdstuk hebben zelfstandig wonende 18-jarigen in geen van situaties hierboven voldoende inkomsten om in de basisbehoeften te voorzien. Daarnaast merken we op dat het basispakket op enkele fronten niet per se goed aansluit bij de realiteit. Zo wordt er gerekend met een huur van 400 euro per maand, waarbij het de vraag is in hoeverre deze huur representatief is voor woonruimte in Amsterdam. Volgens een onderzoek van Kamernet uit 2019 werd de gemiddelde kamer in Amsterdam verhuurd voor 611 euro. Het is niet aannemelijk dat deze prijs inmiddels gedaald is.¹¹ De aanspraak op sociale huur voor deze groep is daarnaast uitzonderlijk klein gezien de lange wachtlijsten en het feit dat inschrijven bij woningnet pas vanaf je 18^e kan. Het uitzicht op dalende vaste lasten voor deze groep is dan ook klein.

Een belangrijke reden voor de kwetsbare positie van deze groep jongeren is dat met het 18^e levensjaar de ondersteuning die bedoeld is voor kinderen wegvalt. Bovendien ontvangen jongeren tussen de 18 en de 21 minder inkomsten omdat het minimumloon en de bijstand voor deze groep aanzienlijk lager is dan voor mensen ouder dan 21 jaar. Van jongeren van 18 jaar wordt echter wel verondersteld dat ze financieel redzaam zijn. Ze kunnen geld lenen, abonnementen afsluiten, schulden maken en krijgen verplichtingen zoals het betalen van de zorgverzekering. Dit beleid veronderstelt dat ouders hun kinderen tot 21 jaar voorzien in hun onderhoud, zoals bij wet verplicht.¹² Wanneer ouders niet bereid of niet in staat zijn om hun kinderen te voorzien in hun onderhoud komt deze groep onder de streep niet uit. Jongeren zonder ouderlijk vangnet zijn daarmee extra sociaal en financieel kwetsbaar. Zij kunnen bijna onmogelijk voldoende inkomsten verzamelen om rond te komen.⁵

In het vervolg van deze paragraaf beschrijven we de (mogelijke) inkomstenbronnen van de drie groepen jongeren en geven we waar deze van elkaar verschillen.

Schoolverlater in de bijstand

De algemene bijstandsnorm voor (thuis- en) uitwonende jongeren van 18 tot 21 jaar is lager dan die voor mensen boven de 21. Een 18-jarige krijgt bijna 1000 euro per maand minder bijstand dan jongvolwassenen vanaf 21 jaar. Daarnaast geldt voor jongeren onder de 23 jaar een lagere huurtoeslag die alleen wordt uitgekeerd als onder andere de huur niet hoger is dan de kwaliteitskortingsgrens van 442,47 euro én de woonruimte als zelfstandig is aangemerkt. Vanaf 18 jaar zijn jongeren verplicht verzekerd voor de zorgverzekering en hebben recht op zorgtoeslag.

De woonsituatie van jongeren bepaalt niet alleen in hoeverre jongeren aanspraak kunnen maken op landelijke ondersteuning maar ook op gemeentelijke regelingen. Zo kunnen jongeren in studentenhuizen en in kamerhuur vooralsnog geen aanspraak maken op de energietoeslag. Daarnaast is het in veel gevallen onduidelijk of er recht is op een kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, omdat we in deze situatie uitgaan van (private) kamerhuur zijn er teveel variabelen om hier rekening mee te houden. De gemeentelijke en waterschapsbelasting worden geheven bij de langst ingeschreven bewoner en het is aannemelijk dat deze door de bewoners gedeeld wordt. Omdat kwijtschelding gaat over de hoeveelheid bewoners en hun verschillende inkomens is niet te zeggen of dit huishouden in alle gevallen recht heeft op kwijtschelding.¹³ Ook vallen

¹¹ 'De gemiddelde huurprijzen in Amsterdam'.

¹² 'Nationale Ombudsman (2022), 'Watertrappelen in de bijstand: in de bijstand: Onderzoek naar de knelpunten van jongeren van 18 tot 21 jaar in de bijstand'.

¹³ Woonbond, 'Wie moet de aanslag gemeentelijke heffingen betalen?': <https://www.woonbond.nl/vraagbaak/wie-moet-aanslag-gemeentelijke-heffingen-betalen>

jongeren buiten regelingen als een gratis laptop voor basisscholieren of middelbaar scholieren omdat ze de 18 jaar gepasseerd zijn. De schoolverlater in de bijstand kan wel een aanvraag doen voor de Stadspas die toegang verschaft tot een scala aan regelingen in natura zoals de voedsel en kledingbank, het gratis identiteitsbewijs en andere kortingen en regelingen. In zoverre als de regeling beschreven wordt en uitgelegd wordt is er geen reden waarom deze groep geen recht heeft op de stadspas.¹⁴

Om de landelijke en gemeentelijke ondersteuning te ontvangen waar 18-jarigen recht op hebben, moeten ze deze eerst zelf aanvragen. Jongeren moeten zich aanmelden bij het jongerenpunt in hun stadsdeel voordat ze overgaan tot de aanvraag van een bijstandsuitkering. Voor deze aanvraag moeten meerdere informatiebronnen en bewijsstukken worden verzameld. Voordat de bijstandsuitkering toegekend wordt moet de jongere eerst, in samenwerking met een jongerenwerker of adviseur op zoek naar een baan of een geschikte opleiding. Dit verhoogt de drempel tot de aanvraag van de bijstand aanzienlijk. Volgens de participatiewet gaat werk vóór scholing. Dit belemmert een duurzame uitstroom uit de bijstand en het behalen van een startkwalificatie met meer kansen op de arbeidsmarkt.¹⁵

Werkende schoolverlater

De werkende schoolverlater heeft in vergelijking met de jongeren in de bijstand meer inkomsten. Deze groep komt echter ook tekort. Het jeugdminimumloon voor deze groep is niet voldoende om in de basisbehoeften te voorzien. Het jeugdminimumloon voor een 18-jarige is 50 procent van het volwassen minimumloon. Het jeugdminimumloon loopt geleidelijk op tussen de 18 en 21 jaar tot het reguliere minimumloon maar tot die tijd heeft deze groep te kampen met het een tekort. Net als jongeren in de bijstand kan deze groep relatief weinig aanspraak maken op sociale voorzieningen. Deze groep kan net als de schoolverlater in de bijstand de stadspas aanvragen die toegang verschaft tot verschillende regelingen. Het gebrek aan diverse regelingen maakt dat de administratieve last voor deze groep het laagst is van allemaal. Zolang deze groep aan het werk blijft zal die op termijn, omdat het jeugdminimumloon met de leeftijd stijgt, wel alle kosten voor het basispakket inclusief sociale participatie kunnen doen. Het meest onzeker blijft echter de woonvoorziening. In de krappe woningmarkt van Amsterdam en met de lange wachtlijsten voor sociale huurwoningen kan het lang duren voordat deze groep een zelfstandige woning kan betrekken.

Voor zowel de werkende schoolverlater als de schoolverlater in de bijstand geldt dat deze niet onder de leerplicht vallen en daarom worden zij aangemeld bij het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten (RMC). Dit centrum probeert deze jongeren in beeld te brengen (te registreren) en hen te stimuleren om toch een starterskwalificatie te halen via een opleiding of leerwerkplek.¹⁶

Student op het MBO

Een jongere die op het MBO-niveau 1 of 2 gaat studeren kan kiezen tussen twee verschillende leerwegen: de beroeps opleidende leerweg (BOL) en de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). Bij de BOL gaan jongeren 4 of 5 dagen per week naar school en volgen ze een korte stage. Daarom vallen ze onder dezelfde regelingen als studenten in het HBO of WO en hebben ze recht op studiefinanciering, en gratis OV.

¹⁴ Amsterdam, <https://www.amsterdam.nl/stadspas/acties-groene-stip/>.

¹⁵ Nationale Ombudsman (2022), 'Watertrappelen in de bijstand: Onderzoek naar de knelpunten van jongeren van 18 tot 21 jaar in de bijstand', 25-27.

¹⁶ <https://www.16-27.nl/sites/16-27-nl/files/media/files/2019/05/Aanpak16-27-Handreiking-gemeenten.pdf>

BBL studenten zijn in dienst bij een leerwerkbedrijf en hebben een arbeidsovereenkomst met een salaris. De jongere werkt het merendeel van de week en gaat een of twee dagen per week naar school. BBL studenten hebben daarom geen recht op studiefinanciering of gratis OV. In dit voorbeeld richten we ons daarom op de BOL-student.

Omdat de BOL-student een opleiding volgt en boven de 18 jaar is heeft de student recht op gratis OV en studiefinanciering die aangevraagd moeten worden bij DUO. Naast de basisbeurs heeft de BOL-student recht op een aanvullende beurs mits het inkomen van de ouders van de student niet voldoende is om hun kind te ondersteunen. In totaal bedraagt in 2022 de basisbeurs 288,77^e euro voor een uitwonende student en de aanvullende beurs 387,78 euro per maand. Naast de beurzen heeft een BOL-student ook toegang tot een studielening van maximaal 192,76 euro per maand. In de begrotingen in het vorige hoofdstuk zijn we uitgegaan van deze maximale lening.

Al deze producten kunnen aangevraagd worden bij DUO. Voor de basisbeurs is een DigID en een bewijs van inschrijving nodig. Voor de aanvullende beurs zijn ook andere gegevens nodig zoals het inkomen van ouders van twee jaar geleden. Jongeren kunnen met behulp van een tool berekenen of ze recht hebben op een aanvullende beurs en zo ja hoeveel.¹⁷ Wanneer er sprake is van een conflict met ouders of er geen contact is met één of beide ouders kan er een aanvraag gedaan worden om dit inkomen niet mee te laten tellen. Dit kan pas nadat de studiefinanciering met aanvullende beurs is aangevraagd. De jongere is daarna zelf verantwoordelijk voor het aanvragen van de verschillende beursonderdelen en het bepalen van de hoogte van de studielening.

In het geval van een MBO 1 of 2 opleiding zijn de studiebeurs en de aanvullende beurs altijd een gift, en zijn daarmee, in tegenstelling tot de MBO 3, 4, HBO of WO opleidingen, niet afhankelijk van het behalen van een diploma binnen 10 jaar. Voor de stages kan de jongere soms een stagevergoeding krijgen maar dit is niet altijd het geval. Het is daarom niet mogelijk om dit mee te nemen in onze begroting.

Net als alle andere jongeren heeft de MBO-student recht op zorgtoeslag. Studenten kunnen geen aanspraak maken op andere inkomensondersteunende regelingen. Zo worden Amsterdamse studenten met het recht op studiefinanciering uitgesloten van bijvoorbeeld de stadspas.

3.2 Alleenstaanden met opgroeiende kinderen

Alleenstaanden met opgroeiende kinderen kunnen, anders dan de 18-21 jarigen, aanspraak maken op meerdere landelijke en gemeentelijke regelingen. Naast de bijstandsuitkering kan een alleenstaande met kinderen in de bijstand kan in aanmerking komen voor minstens drie verschillende toeslagen, één landelijke voorziening en een scala aan gemeentelijke regelingen en voorzieningen. Wanneer deze regelingen aparte inkomensstromen betreffen, kunnen deze ook allemaal op andere termijnen en op andere datums op de rekening van de alleenstaande terecht komen wat het overzicht van de inkomsten en uitgaven niet ten goede komt.

¹⁷ 'DUO voor particulieren': <https://www.duo.nl/particulier/>

Om het overzicht te bewaren, bespreken we eerst regelingen die landelijk aangevraagd moeten worden en vervolgens de regelingen waarbij de mensen zich tot de gemeente moeten wenden.

Landelijke regelingen

Een alleenstaande met minderjarige kinderen kan aanspraak maken op de volgende landelijke regelingen:

- de zorgtoeslag
- huurtoeslag
- kindgebonden budget
- kinderbijslag.

De aanvraag van de kinderbijslag is het eenvoudigst. Deze voorziening kan eenmalig aangevraagd worden bij de SVB. De SVB verzendt een brief binnen zes weken nadat een ouder het kind heeft aangemeld bij de gemeente. Daarna kan de ouder de kinderbijslag aanvragen met behulp van het DigID. Wijzigingen van bijvoorbeeld het rekeningnummer kunnen doorgegeven worden met het DigID op MijnSVB. De kinderbijslag wordt elke drie maanden uitbetaald. Een ouder dient hier rekening mee te houden voor een overzicht van de gemiddelde maandinkomsten.

Ook de zorgtoeslag moet eenmalig aangevraagd worden en loopt daarna elk jaar door. De aanvraag vindt plaats via mijnToeslagen. De aanvrager moet hiervoor inloggen met DigID en diens inkomensgegevens invullen.

Kindgebonden budget hoeft in de meeste gevallen niet apart aangevraagd te worden. Wanneer mensen al een toeslag ontvangen en het bekend is dat zij inwonende kinderen hebben, krijgen mensen automatisch kindgebonden budget als ze daar recht op hebben.

Huurtoeslag is verreweg de meest gecompliceerde toeslag waar deze groep recht op heeft. De huurtoeslag is complex omdat deze afhankelijk is van het inkomen van de aanvrager en de hoogte van de huur van de woning. Mensen kunnen met behulp van een tool van de rijksoverheid een proefberekening maken voor het bepalen van hun huurtoeslag. De huur, het inkomen en het vermogen van de aanvrager mogen geen van allen te hoog zijn. Mensen moeten beschikken over de gegevens van hun huurkosten en hun inkomen alvorens ze huurtoeslag aanvragen. Zolang er niets verandert aan de situatie van de aanvrager loopt de huurtoeslag door. De huurtoeslag kan net als de andere toeslagen aangevraagd worden met het DigID via mijn Toeslagen.

In die gevallen waar de alleenstaande ouder een baan heeft maakt deze ook aanspraak op kinderopvangtoeslag. Met behulp van gegevens over het inkomen, het aantal opvanguren in de maand en het uurtarief van de kinderdagopvang kunnen ouders via 'mijn Toeslagen' kinderopvangtoeslag aanvragen.

Gemeentelijke regelingen

Alle andere inkomensondersteunende regelingen kunnen aangevraagd worden bij de gemeente. In veel gevallen kunnen de mensen geholpen worden via de buurtteams die open spreekuren hebben in de meeste wijken van Amsterdam. De meeste regelingen zijn te vinden op een website van de gemeente Amsterdam.¹⁸

¹⁸ Amsterdam, 'Regelingen bij laag inkomen/Pak je kans': <https://www.amsterdam.nl/werk-inkomen/hulp-bij-laag-inkomen/>

De belangrijkste regeling die op gemeentelijk niveau aangevraagd kan worden is de bijstand. Het aanvragen van de bijstand kan via internet of bij het stadsloket. Hiervoor is uitgebreide documentatie nodig waaronder identiteitsbewijzen of het DigID, bankafschriften en spaarsaldo's en in sommige gevallen ook de laatste loonstroken of uitkeringspecificaties.

De gemeente Amsterdam heeft daarnaast ook nog een combinatieaanvraag voor 10 verschillende regelingen voor inkomensondersteuning. Hiermee kan in één keer de stadspas, de laptop of tablet voor middelbare school of lagere school, de scholierenvergoeding, de reiskostenvergoeding voor scholieren en de collectieve zorgverzekering aangevraagd worden.

Voor het kwijtschelden van de gemeentelijke belastingen kan men ook terecht bij de gemeentelijke belastingdienst. Dit doet men ook door in te loggen met het DigID. Wanneer de kwijtschelding voor één jaar gedaan is hoeft dit, zolang de omstandigheden niet veranderen, niet opnieuw aangevraagd te worden.

Dit jaar is de energietoeslag in het leven geroepen. Hoewel dit een landelijk geldende regeling is, ligt de uitvoering ervan bij gemeenten. Mensen moeten de energietoeslag dus ook zelf bij de gemeente aanvragen. De aanvraag kan gedaan worden met behulp van een portaal op de site van de gemeente met behulp van het DigID.

De stadspas is voor mensen met een minimuminkomen een belangrijk middel om toegang te verkrijgen tot veel andere vormen van ondersteuning. Zo biedt de stadspas toegang tot de voedselbank, kledingbank, speelgoedbank en cyberbank waar mensen terecht kunnen voor verschillende vormen van ondersteuning in natura. Met de stadspas kunnen mensen met een minimuminkomen ook een gratis identiteitskaart aanvragen. De stadspas kan ook gebruikt worden op veel scholen om de vrijwillige ouderbijdrage te bekostigen. Tot slot kunnen stadspashouders een aanvraag doen voor een lidmaatschap van een sportvereniging of voor muzieklessen. Dit wordt dan bekostigd uit het jeugdportfonds of het jeugdcultuurfonds.

De stadspas bundelt veel vormen aan ondersteuning. Daarmee kan echter nog steeds een onoverzichtelijke situatie ontstaan voor alleenstaande ouders. Het aantal inkomensstromen is groot. Dit maakt het moeilijk grip te houden op de maandelijkse inkomsten en uitgaven. Wanneer het huishouden daarnaast te maken krijgt life-events, veranderingen in het inkomen en/ of de samenstelling van het huishouden is het lastig om te overzien waar nog recht op is en waar deze veranderingen allemaal doorgegeven moeten worden.

Zoals we in het vorige hoofdstuk hebben gezien, is er sprake van een achteruitgang van saldo van alleenstaande ouders zodra het inkomen toeneemt tot boven de 120% van de bijstand omdat het huishouden dan geen toegang meer heeft tot veel regelingen of omdat de hoogte van toeslagen dan verandert. Daarnaast zien we dat eenoudergezinnen het krapper krijgen zodra de kinderen ouder worden, omdat de kosten dan toenemen.

3.3 50-65-jarigen met extra zorgkosten

Net als bij de alleenstaande ouders kunnen mensen met extra zorgkosten gebruikmaken van veel verschillende regelingen en hebben zij veel verschillende inkomensstromen. Hieronder gaan we niet nog eens in op de wijze van aanvragen van deze regelingen.

50-plussers met een zorgvraag kunnen aanspraak maken op zowel de zorgtoeslag en, als zij in een woning onder de sociale huurgrens wonen, op huurtoeslag. Daarnaast kan deze groep aanspraak maken op de bijstand en verschillende gemeentelijke regelingen zoals de stadspas, de collectieve zorgverzekering en de Regeling Tegemoetkoming Meerkosten (rtm). Deze ondersteuning kan tegelijkertijd aangevraagd worden via de website van de gemeente Amsterdam.

Net als alle voorgaande groepen kunnen 50-plussers met een zorgvraag ook een aanvraag doen via de gemeente voor kwijtschelding van lokale belastingen en kunnen zij een de eenmalige energietoeslag aanvragen. Door gebruik te maken van de Collectieve Zorgverzekering en de Regeling Tegemoetkoming Meerkosten kan deze groep extra kosten voor bijvoorbeeld de huishoudelijke hulp of de maaltijdvoorziening vergoed krijgen.

Extra voorzieningen voor vervoer moeten zij aanvragen via de WMO helpdesk van de gemeente Amsterdam. Voorwaarde is wel dat zij dit vervoer gebruiken voor noodzakelijk dagelijks vervoer en niet voor vervoer naar school, therapie, dagbehandeling, dagbesteding of bezoek aan medische behandelaars. Voor deze vormen van vervoer is er een vergoeding uit andere bronnen zoals de ziektekostenverzekering.¹⁹

Net als bij het eenoudergezin is er sprake van veel verschillende inkomenscomponenten en regelingen. Dit maakt het niet eenvoudiger grip te houden op de maandelijkse inkomsten en uitgaven. Hierbij geldt ook dat veranderingen in inkomen of in de samenstelling van het huishouden doorgegeven moet worden aan verschillende instanties. We benadrukken daarnaast dat een alleenstaande 50-plusser met een zorgvraag hier beter af is dan een paar. Er is sprake van een armoedeval bij een paar wanneer deze hun inkomen tot 130% van het bijstandsniveau ziet stijgen.

3.4 Overige ondersteuning in natura

Naast de bijstand, toeslagen, inkomensondersteunende maatregelen en ondersteuning in natura die aangevraagd kan worden via landelijke en gemeentelijke overheden zijn er ook verschillende landelijke en lokale initiatieven. De ondersteuning is divers en het is onoverkomelijk dat veel instanties over het hoofd worden gezien. Desalniettemin proberen we hier een kort overzicht te geven van enkele instanties waar de gemeente zelf naar doorverwijst en het groeiend aantal organisaties die mensen probeert te voorzien van advies en hulp bij schulden, financiële problemen of bij de administratie.

Voedsel, non-food, kleding

Naast de voedselbank kunnen alle doelgroepen, mits ze een voedselbankpas hebben, gebruikmaken van de sociale kruidenier. Hier kunnen zij lang houdbaar voedsel en non-food producten kopen tegen een gereduceerd tarief. Na aanmelding krijgen mensen een account met daarop een maandelijks tegoed waaruit 70 procent van de waarde van de boodschappen betaald wordt. De overige 30 procent moeten mensen zelf bijleggen.²⁰

Vanwege de groeiende aandacht voor menstruatiermoede bieden scholen, voedselbanken en liefdadigheidsinstellingen tevens extra menstruatieproducten aan in Menstruatieproducten uitgiftepunten (MUP). Via de website van de armoedestichting kunnen meisjes en vrouwen het dichtstbijzijnde MUP in hun buurt vinden.²¹

¹⁹ Amsterdam, 'Vervoerskostenvergoeding aanvragen'.

²⁰ 'De Sociale Kruidenier | Voor klanten'.

²¹ 'Menstruatie-armoede'.

Buiten de kledingbank om, kunnen Amsterdammers ook gebruik maken van 'Dress for Success' waar ze kleding en advies kunnen krijgen wanneer zij ergens gaan solliciteren om zo economische onafhankelijkheid te bevorderen.²² Voor aanstaande ouders kan nationaal een aanvraag worden gedaan bij Stichting Babyspullen die twee pakketten kan aanbieden bestaande uit kleding, verzorgingsproducten en speelgoed.²³ Tot slot kent Amsterdam meerdere weggeefwinkels. Hoewel de doelstelling van deze organisaties eerder gericht is op hergebruik dan op ondersteuning van minima, kunnen mensen met een laag inkomen hier vaak terecht voor boeken, speelgoed of andere inboedel.²⁴

Onderwijs en sociale participatie

In het bijzonder voor gezinnen in armoede zijn er instanties waar ouders terecht kunnen om de sociale participatie voor zichzelf en hun kinderen te bevorderen of voor ondersteuning van kinderen in het onderwijs. Stichting Leergeld Amsterdam biedt bijvoorbeeld bijlessen, huiswerkbegeleiding, taallessen en andere hulp in natura aan om te zorgen dat kinderen mee kunnen in het onderwijs.²⁵ Ouders kunnen ook een aanvraag doen bij Stichting 'Weekje Weg' die jaarlijks enkele honderden gezinnen met kinderen onder de 12 jaar een verzorgde sociale vakantie op de Veluwe cadeau doet.²⁶

Financiële nood

Naast bestaande goede doelen ofwel charitatieve organisaties zijn er verschillende stichtingen die mensen helpen met hun administratie of bij schulden en financiële problemen. Deze organisaties werken zowel op landelijk als op lokaal niveau en koppelen mensen met een hulpvraag aan professionele hulp of 'maatjes', die samen met de hulpvrager de financiële problemen het hoofd proberen te bieden. De meest bekende hiervan zijn: Humanitas, Schuldhulpmaatje of Geldfit. Daarnaast bieden veel andere nationale en lokale organisaties mensen hulp, advies en administratieve begeleiding gegeven door vrijwilligers of professionals. Voorbeelden daarvan zijn: Civic Amsterdam, Kandidatenmarkt (met een specifieke focus op jongeren en jong volwassenen, 16-31), MEE, Stichting SINA en Kerk en Buurt Noord.²⁷

Wanneer Amsterdammers in grotere financiële problemen komen of in de knel komen tussen lokale en landelijke wetgeving kunnen ze via hun hulpverleners een aanvraag doen bij het Fonds Bijzondere Noden. Dit fonds kan voorzien in enkele weken leefgeld of een bijdrage om wooninrichting of witgoed te vervangen wanneer een aanvraag voor bijzondere bijstand afgewezen is.²⁸

3.5 Conclusie

Zoals we in hoofdstuk 2 al zagen hebben 18-21 jarigen die zelfstandig wonen onvoldoende inkomsten om in de basisbehoeften te voorzien. Bovendien is het aantal aanvullende landelijke en gemeentelijke regelingen waar zij gebruik van kunnen maken beperkt. Er wordt in ieder geval bij studenten verondersteld dat ouders hun kinderen blijven steunen

²² 'Vaak gestelde vragen | DRESS FOR SUCCESS'.

²³ '(Aanstaande) ouder(s) – Stichting Babyspullen'.

²⁴ 'Weggeefwinkel - Joe's Garage'; 'weggeefwinkel - Jungle Amsterdam'; 'Weggeefwinkel - Sloterveer'.

²⁵ Stichting Leergeld, 'Wat kan Leergeld voor uw gezin doen?'

²⁶ 'Missie / visie Stichting weekje weg'.

²⁷ 'Cliëntondersteuning voor jou'; 'Onze aanpak | SchuldHulpMaatje'; 'Over Geldfit'; 'Hulp Bij - Civic Amsterdam'; 'Over ons - De Kandidatenmarkt'; 'Projecten | Stichting Samen is niet Alleen | Armoedebestrijding Amsterdam'; 'https'.

²⁸ 'Fonds Bijzondere Noden Amsterdam_Home'.

tot 21 jaar. Wanneer dat niet het geval is, is het eigenlijk niet mogelijk rond te komen van een minimum inkomen. Zij zullen dus meer aangewezen zijn op de informele hulp waarvan we in dit hoofdstuk een overzicht hebben proberen te geven.

Dat alleenstaande ouders met opgroeiende kinderen en ouderen met een zorgvraag de begroting wel rond kunnen krijgen, betekent niet dat dit in de praktijk ook altijd gebeurt. Er is een veelheid aan regelingen. Dit vraagt van mensen dat zij alert zijn en tijdig de juiste ondersteuning aanvragen, maar ook dat zij op tijd wijzigingen in hun situatie doorgeven. Niet iedereen heeft de tijd, aandacht en eventuele hulp in de omgeving om dit goed te kunnen regelen.

Zolang de situatie in een huishouden stabiel is, er geen inkomensveranderingen plaatsvinden, een huishouden niet van samenstelling verandert en niet verhuist, hoeven in principe alle inkomensondersteunende regelingen maar één keer aangevraagd te worden en ontstaat er een stabiele situatie. Een verandering kan echter grote gevolgen hebben voor de inkomenssituatie en deze stabiele situatie verstoren.

Bij de aanvraag van ondersteuning helpt het daarom om verschillende regelingen te bundelen zodat een wijziging niet meermaals doorgegeven hoeft te worden. Het bundelen van verschillende regelingen zoals onder andere de stadspas en het combineren van de aanvraag voor verschillende regelingen op één formulier zoals gedaan wordt door de gemeente Amsterdam is daarbij een efficiënte manier om mensen toegang te verschaffen tot een scala aan regelingen, wat het gebruik ervan stimuleert.

Desondanks is het belangrijk om aan te geven dat het tijdrovend en lastig kan zijn om een overzicht te krijgen van alle mogelijke ondersteuning. Daarnaast is het niet eenvoudig om met zoveel verschillende inkomensstromen grip te houden om je inkomsten en uitgaven. Hoewel de uitgangspunten van het Nibud zijn dat mensen gebruik maken van alle regelingen waar ze recht op hebben, zeer goed met geld om kunnen gaan, en geen persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben, weten we dat dit niet altijd het geval is. Een administratief overzicht van hun (financiële) situatie gaat vaak vooraf aan het goed om kunnen gaan met geld. Hoe onoverzichtelijker de situatie is, hoe moeilijker het wordt om aan deze voorwaarden te kunnen voldoen.

Bijlage 1 | Verantwoording uitgaven

Het Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen uitgesplitst naar het basispakket en de uitgaven voor sociale participatie. De bedragen in de begrotingen zijn de bedragen voor de periode vanaf juli 2022.

De uitgavenpakketten worden in overleg met andere organisaties regelmatig aangepast. De prijzen van de pakketten worden elk jaar herijkt en zo nodig aangepast.

Basispakket

Huur

Er is gerekend met een huur van 535 euro voor een- en tweepersoonshuishoudens en 580 euro voor meerpersoonshuishoudens.

Energie

Dit is 90 procent van de prijs van gemiddeld verbruik naar huishoudtype. Voor huishoudens vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd geldt hierop een opslag van 10 procent. Daarbij hanteert het Nibud de prijs van het gemiddelde verbruik. Bij deze rapportage is uitgegaan van het prijspeil voor nieuwe contracten van mei 2022, waarbij rekening is gehouden met lagere energiebelastingen en BTW die per juli 2022 is ingevoerd.

Lokale lasten

Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapshellingen verminderd met de eventuele kwijtschelding.

Telefoon, televisie en internet

Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand met een databundel tot maximaal 500 MB, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekeringen

Dit betreft de nominale premie van de basis- en aanvullende verzekering inclusief een tandartsverzekering. Voor de basisverzekering wordt uitgegaan van een naturaverzekering. Voor huishoudens die voldoen aan de voorwaarden zijn de tarieven voor de collectieve basisverzekering en de aanvullende verzekering (incl. tand) gehanteerd.

Overige verzekeringen

Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de pensioengerechtigde leeftijd een uitvaartverzekering.

Onderwijs

Deze bedragen zijn gebaseerd op onderzoek van SEO, zoals gepubliceerd in de Schoolkostenmonitor 2018-2019. Het betreffen onder andere de vrijwillige ouderbijdrage, leermiddelen en gereedschappen, ICT-benodigdheden en kosten voor extra schoolactiviteiten.

Kinderopvang

Dit zijn de kosten inclusief de landelijke vergoeding die wordt gegeven. Voor een alleenstaande ouder gaan we ervan uit dat er op bijstandsniveau gebruik wordt gemaakt van een dagdeel per week peuteropvang. Bij een hoger inkomen gaan we uit van 20 of 30 uur per week kinderopvang. Voor paren gaan we op elk inkomensniveau uit van een dagdeel per week peuteropvang.

Vervoerskosten

Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets en de kosten voor stads- en streekvervoer met de bus. Hierbij is uitgegaan van een beperkte hoeveelheid vervoer per maand. Voor huishoudens met zorgkosten zijn de kosten van een fiets niet meegerekend maar gelden de kosten voor het collectieve vervoer (belbus).

Uitgaven in verband met het verkrijgen of behouden van werk

We houden rekening met werkgerelateerde kosten (vervoer, representatieve kleding). Hiervoor houden we een vast bedrag aan. Ouderen en huishoudens met extra zorgkosten hebben geen werkgerelateerde kosten.

Kleding en schoenen

Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding. Het gaat hierbij net als bij alle andere uitgavenposten om een goedkoop pakket met nieuwe artikelen. De bedragen zijn gebaseerd op de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Inventaris en onderhoud

Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud. De bedragen zijn gebaseerd op de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en eigen onderzoek.

Niet-vergoede ziektekosten

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. plus het bedrag dat een huishouden maximaal kwijt kan zijn aan het eigen risico van de zorgverzekering.

Zelfzorgmiddelen

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. Deze kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. Voor AOW-gerechtigden is een hoger bedrag opgenomen dan voor jongere huishoudens.

Voeding

De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding van het Voedingscentrum en de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Was- en schoonmaakmiddelen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging

Er is uitgegaan van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven.

Pakket voor sociale participatie

Het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor vrije bestedingen, waaronder sociale participatie.

Als voorbeeld heeft het Nibud in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. De uitgavenposten waar rekening mee is gehouden staan hieronder weergegeven evenals de richtbedragen voor deze uitgavenposten. Het gaat hierbij om een voorbeeld van een invulling van activiteiten. Bij vakanties/uitgaan kan ook gedacht worden aan andere activiteiten zoals het bezoeken van een museum of zwembad.

Uitgaven aan sociale participatie, bedrag per maand

	€
Contributies en abonnementen	
per kind 4 tot 12 jaar	12,50
per persoon vanaf 12 jaar	18,50
per huishouden	2,50
Bezoek ontvangen	
per persoon	9,50
per huishouden	12,50
Op bezoek gaan	
per persoon	6,50
Vakantie/uitgaan	
per persoon	19,00
per huishouden	25,50
Vervoer	
per kind 4 tot 12 jaar	2,50
per persoon vanaf 12 jaar	8,00

Bron: Hoff et al, SCP/Nibud, 2009, berekeningen Nibud, 2022

Bijlage 2 | Uitgangspunten bij de begrotingen

Inkomen

Uitgangspunt bij de begrotingen is het totaal netto besteedbaar maandinkomen. Dit inkomen is berekend op basis van de bruto bedragen die zijn doorgegeven door de gemeente Amsterdam (zie tabel 12). Deze bedragen zijn de inkomensgrenzen voor het minimabeleid. Voor 2022 zijn die gebaseerd op het minimumloon per 1 juli van 2021. Mogelijk dat huishoudens inmiddels een iets hoger inkomen hebben door de indexatie van het minimumloon per 1 januari. Dit zal vooral gelden voor het inkomensniveau ter hoogte van 100 procent van het sociaal minimum.

Tabel 12: Inkomensgrenzen minimabeleid 2022, inkomen bij 120% (fiscaal inkomen over 2021)

	Geen AOW	Wel AOW
Paar zonder kinderen	26.454	27.087
Paar met kinderen	26.454	n.v.t.
Alleenstaande ouder	26.097	n.v.t.
Alleenstaande	20.878	19.765

Bron: gemeente Amsterdam

Het Nederlandse belastingstelsel kent veel inkomensafhankelijke aspecten. Naast het progressieve karakter van de loonbelasting (schijvenstelsel), zorgen ook verschillende heffingskortingen en aftrekposten ervoor dat een toenemend bruto inkomen zich niet één op één vertaalt naar een in gelijke mate toenemend netto inkomen. Deze verhouding, de marginale druk, hangt af van verschillende factoren: het aantal personen in het huishouden, de leeftijden van de gezinsleden, de verdeling van de arbeid tussen gezinsleden, de woning, ziektekosten, enzovoorts.

In tabel 13 staat het netto maandinkomen weergegeven dat hoort bij de bruto bedragen uit tabel 12. Tevens is het verschil met het voorgaande inkomensniveau weergegeven. Naast de inkomensniveaus voor het minimabeleid wordt ook het netto inkomen op bijstands- en AOW-niveau weergegeven. Dit zijn de bedragen zoals die gelden per 1 juli 2022.

Tabel 13: Netto inkomen bij inkomensgrenzen minimabeleid 2022 (bedragen per maand)

	bijstand/AOW	100%	120%	130%	140%	150%
alleenstaande	1102	1359	1624	1745	1831	1917
alleenstaande AOW	1327	1327	1546	1650	1749	1848
eenoudergezin	1102	1688	1917	2025	2133	2241
paar	1574	1726	1951	2060	2170	2279
<u>verschil met vorig niveau</u>						
alleenstaande		257	265	121	86	86
alleenstaande AOW		0	219	104	99	99
eenoudergezin		586	229	108	108	108
paar		152	225	109	110	109

Noot: exclusief toeslagen, alleenstaande ouderkop, etc. Inclusief vakantietoeslag.

Bron: Nibud, 2022

Netto besteedbaar inkomen

Naast het belastingstelsel zijn er ook diverse toeslagen die van invloed zijn op het netto besteedbare inkomen van huishoudens. Deze toeslagen zijn gericht op specifieke kosten, zoals kosten van de zorgverzekering, de huur en kinderen. De meeste van deze toeslagen zijn inkomensafhankelijk, zodat de toeslagen bijdragen aan de marginale druk. Een bijkomende complicatie is dat toeslagen afhangen van het belastbaar inkomen en het belastbare inkomen wordt beïnvloed door fiscale bijtellingen en aftrekposten.

Het netto besteedbare inkomen van alleenstaande ouders is relatief hoog. Dat komt door de alleenstaande ouderkop in het kindgebonden budget en door de kinderopvangtoeslag. Voor eenoudergezinnen gaan we uit van 20 tot 30 uur kinderopvang bij een inkomen boven bijstandsniveau.

In de begrotingen van de 50-plussers zijn we ervan uitgegaan dat het gaat om eenverdieners; gezinnen waarbij slechts één partner werkt. Dit is de minst gunstige situatie. Tweeverdieners hebben ten opzichte van eenverdieners namelijk enkele voordelen:

- Een groter deel van het inkomen valt in de laagste belastingschijven;
- Hogere heffingskortingen, namelijk:
 - Een hogere algemene heffingskorting. Zeker nu de uitbetaling van de algemene heffingskorting voor de minstverdienende partner wordt afgebouwd;
 - Een hogere arbeidskorting;
 - Inkomensafhankelijke combinatiekorting voor de minstverdienende partner met kinderen tot 12 jaar.

Het totale voordeel is afhankelijk van de hoogte en de verhouding van beide inkomens.

Daarnaast veronderstellen we dat de huishoudens niet beschikken over eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit.

Uitgaven: Basispakket & Sociale participatie

De uitgavenkant vullen we in volgens de methode van het basispakket en een pakket voor sociale participatie.

Het basispakket bevat uitgaven die voor elk huishouden niet of moeilijk vermijdbaar zijn:

- Vaste lasten: Deze komen regelmatig terug. Meestal zijn dit vaste bedragen waar een contract aan ten grondslag ligt. Voorbeelden zijn de huur, energiekosten en verzekeringen.
- Reserveringsuitgaven: Deze komen niet elke maand voor, maar er moet wel maandelijks geld voor opzij gelegd worden. Voorbeelden hiervan zijn de kosten voor inventaris (meubels, apparatuur/witgoed) en kleding.
- Huishoudelijke uitgaven: Dit zijn steeds terugkerende uitgaven die maandelijks kunnen variëren. Voorbeelden zijn voeding, was- en schoonmaakartikelen, persoonlijke verzorging.

Het pakket aan uitgaven voor sociale participatie is opgesteld in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau. Het gaat om uitgaven aan contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en vervoer.

In bijlage 1 staan de uitgangspunten en de samenstelling van de pakketten beschreven. De pakketten zijn op bepaalde punten verschillend voor de diverse huishoudtypen. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen.

Lokale tarieven

In deze rapportage rekenen we met de minimale bedragen die huishoudens nodig hebben om de uitgaven te kunnen betalen. Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de tarieven voor gemeentelijke- en waterschapsbelastingen, de premie van de collectieve zorgverzekering en de kosten van de peuterspeelzaal.

Huren

De huur vormt in de meeste huishoudens de hoogste uitgave op de begroting. De huurprijzen in dit onderzoek zijn in overleg met de gemeente Amsterdam vastgesteld. Analyses op bestanden met informatie over de huur die inwoners van de gemeente Amsterdam betalen wijst uit dat eenpersoonshuishoudens met een laag inkomen gemiddeld een huur van 535 euro betalen en meerpersoonshuishoudens gemiddeld 580 euro.

Vanzelfsprekend heeft niet iedere inwoner met een laag inkomen ook een woning met deze gemiddelde huur. Voor inwoners met een hogere huur is de bestedingsruimte negatiever dan zoals deze wordt gepresenteerd in dit onderzoek. Het Nibud adviseert hier rekening mee te houden bij de interpretatie van de resultaten.

Inkomensondersteuning in de begrotingen

In de begrotingen worden aan de inkomstenkant de landelijke toeslagen opgenomen. De ondersteuning vanuit het gemeentelijk minimabeleid is verwerkt aan de uitgavenkant. We nemen de volgende regelingen mee (tussen haakjes staat de post vermeld waarmee de regeling is verrekend):

1. Kwijtscheldingsbeleid (gemeentelijke heffingen, waterschapsheffingen)
2. Collectieve zorgverzekering AV Amsterdam (zorgverzekering)
3. Stadspas (sociale participatie)
4. Scholierenvergoeding (onderwijs)
5. Kindtegoed Stadspas (kleding)
6. Gratis laptop of tablet (onderwijs)
7. Gratis identiteitskaart (diversen)
8. Energietoeslag (gas)
9. Jeugdsportfonds en Jongerencultuurfonds (sociale participatie)
10. Individuele Inkomensloeslag (als aparte tabel opgenomen)

Naast bovengenoemde regelingen kent de gemeente Amsterdam meer voorzieningen, die bedoeld zijn voor specifieke groepen in specifieke omstandigheden en die om die reden niet in de begrotingen zijn opgenomen:

11. Bijdrage kinderopvang
12. Bijdrage werk gerelateerde kosten (*)
13. Individuele bijzondere bijstand (*)
14. Financiële voorlichting (*)
15. OV-vergoeding voor mantelzorgers (*)
16. Reiskostenvergoeding scholieren (*)
17. Scholingsregeling (*)
18. Woonkostentoeslag (*)
19. Energieadvies en gratis energie-boxen (*)
20. Gratis bezoek dierenarts (*)

Voorwaarden aan de begrotingen

Aan de begrotingen worden drie belangrijke voorwaarden opgelegd.

1. Zeer goed met geld kunnen omgaan

Een goed overzicht van alle inkomsten en uitgaven is noodzakelijk. Alleen dan kan er voldoende geld opzij worden gezet om onregelmatige uitgaven te kunnen doen. Een gebrek aan goed overzicht kan vaak confronterend zijn en moeilijk te doorbreken.

2. Alle inkomensondersteuning aanvragen

Toeslagen en tegemoetkomingen beslaan vaak een groot deel van het totale inkomstenplaatje. Het is daarom belangrijk om te weten hoe en waar inkomensondersteuning moet worden aangevraagd. Het tijdig doorgeven van gegevens is hierbij belangrijk en vraagt dus een actieve houding.

3. Geen grote persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben

Hoge uitgaven zoals afbetalingen, zorgkosten, een hoge huur of een energie-onzuinige woning, kunnen het moeilijk of onmogelijk maken om alle overige minimale uitgaven te kunnen doen. De kans op betalingsachterstanden neemt dan toe. Daarnaast is de kans groot dat er te weinig opzij wordt gezet. Dan ontstaat het gevaar dat er totaal geen reserves meer zijn om tegenslagen op te kunnen vangen.

Wanneer we deze voorwaarden bezien, kunnen we stellen dat er heel veel verwacht wordt van huishoudens met een laag inkomen. Het is de vraag of dat voor iedereen realistisch is. Het is daarom ook goed dat de gemeente Amsterdam voorzieningen kent die hulp bieden als aan deze voorwaarden niet wordt voldaan.

Dergelijke voorzieningen zijn zowel in de preventieve sfeer als in de curatieve sfeer. Er is ook een aantal regelingen uit het minimabeleid die hierop inspelen waarmee we in de begrotingen geen rekening hebben gehouden, zoals bijvoorbeeld de woonkostentoeslag, de reiskostenvergoeding scholieren, de scholingslening en de passende huur. Deze regelingen zorgen ervoor dat als de aannames die we hebben gedaan niet met de werkelijkheid overeen komen, bijvoorbeeld als sprake is van een hogere huur, huishoudens toch nog de mogelijkheid hebben om rond te kunnen komen.

Begroting zelfstandig wonende 18-jarige

In deze rapportage hebben we ook naar de bestedingsruimte van een zelfstandig wonende 18-jarige gekeken. We doen dat in drie verschillende situaties:

- Situatie waarin hij/zij niet werkt of studeert en bijstand ontvangt;
- Situatie waarin hij/zij werkt tegen het minimumloon dat geldt voor een 18-jarige;
- Situatie waarin hij/zij een mbo-opleiding (BOL) volgt en studiefinanciering ontvangt.

Inkomsten

De bijstandsnorm voor 18 tot 21-jarigen is lager dan de norm voor personen vanaf 21 jaar en bedraagt per 1 juli 2022 voor alleenstaanden 272 euro per maand.

Het minimumjeugdloon voor een 18-jarige bedraagt netto 901 euro per maand.

Studiefinanciering bestaat uit de basisbeurs, aanvullende beurs en maximale lening voor een uitwonende student. We rekenen met het maandelijks bedrag van 869,31 euro voor het jaar 2022. Om in aanmerking te komen voor de volledige aanvullende beurs mag het verzamelinkomen van de ouders niet hogers zijn dan 38.590 euro per jaar (op basis van het peiljaar van 2020).

De inkomsten van de onderzochte 18-jarigen wijken dus af van de andere onderzochte huishoudtypen, omdat we niet doorrekenen met een percentage van de bijstandsnorm.

Uitgaven

Voor de 18-jarige met studiefinanciering gaan we uit van een mbo-opleiding via de Beroeps Opleidende Leerweg (BOL), waarbij er recht op studiefinanciering is. De studiekosten hebben we aan de uitgavenkant in de begroting opgenomen. Dit is het lesgeld dat studenten betalen als zij 18 jaar of ouder zijn en een voltijdsopleiding volgen binnen het mbo. Voor het schooljaar 2022-2023 bedraagt dit lesgeld 1.239 euro per jaar. Daarnaast zijn er de schoolkosten voor boeken, ICT, leermiddelen, extra activiteiten, etc. Gemiddeld bedragen deze kosten 83,39 euro per maand. Het lesgeld en schoolkosten samen vormen het bedrag voor "onderwijs" van 186,64 euro per maand.

De huur van de 18-jarige is in deze rapportage lager dan voor de andere onderzochte huishoudens. Voor deze laatste groep hanteren we voor alleenstaanden een huur van 535 euro en voor paren 580 euro. Voor een 18-jarige is dit waarschijnlijk geen reëel bedrag, zeker gezien het feit dat voor jongeren tot 23 jaar geen huurtoeslag mogelijk is bij een huur boven 442,46 euro per maand. Daarom rekenen we in deze rapportage met een huur van 400 euro.

Ten slotte is voor de uitwonende 18-jarige gekozen voor een minder uitgebreide zorgverzekering: de AV Amsterdam 1, met een premie van 128,16 euro per maand. Aangenomen dat jongeren niet het volledige eigen risico van 385 euro per jaar opmaken, rekenen we met een gemiddeld eigen risico van 246,42 euro.

Begroting alleenstaande ouders

Vóór 1 januari 2015 was de bijstandsnorm voor alleenstaande ouders hoger dan voor alleenstaanden. Beter geformuleerd, gemeenten konden aan alleenstaanden en alleenstaande ouders een toeslag toekennen en in de regel kwam dit erop neer dat alleenstaanden in aanmerking kwamen voor 70 procent van de norm voor een echtpaar en alleenstaande ouders ontvingen 90 procent van deze norm.

Vanaf 2015 ontvangen zowel alleenstaanden als alleenstaande ouders nog 70 procent van de norm voor een echtpaar. Om alleenstaande ouders hiervoor te compenseren is een alleenstaande-ouderkop aan het kindgebonden budget toegevoegd van maximaal 3.285 euro per jaar (2022).

Dit heeft gevolgen voor de inkomensgrenzen van het minimabeleid. Als de huidige bijstandsnorm voor alleenstaande ouders als basis wordt genomen, dan wordt de doelgroep van het minimabeleid veel kleiner dan in periode vóór 2015. De gemeente Amsterdam kijkt daarom bij het bepalen van de inkomensgrens naar de bijstandsnorm voor alleenstaande ouders en telt daar de maximale alleenstaande-ouderkop bij op. Hierdoor wordt dus gerekend met een relatief hoge inkomensgrens.

Begroting mensen boven de 50 jaar met een arbeidsbeperking

Huishoudens met een zorgvraag hebben met extra kosten te maken. Om de begroting van huishoudens met een zorgvraag op te stellen, is uitgegaan van een zogenoemd zorgprofiel. Op basis van dit zorgprofiel zijn extra zorgkosten vastgesteld en is rekening gehouden met de vergoedingen die de gemeente Amsterdam hier tegenover zet.

We zijn uitgegaan van onderstaand zorgprofiel:

- Stofwisselingsziekte
- Bril
- Gehoorapparaat
- Rollator
- Een medicijn dat door (aanvullende) zorgverzekering vergoed wordt
- Lichte vorm van incontinentie
- Maakt gebruik van de maaltijdvoorziening
- Is aangewezen op een energieverrijkt dieet.
- 3 uur huishoudelijke verzorging per week
- 14 uur persoonlijke verzorging per week
- 4 uur verpleging per week
- Personenalarmering
- Gebruik belbus/collectief vervoer
- Woningaanpassing (drempels weg, traplift)

Gezien de geformuleerde zorgvraag, zal de begroting van de huishoudens met een zorgvraag op diverse punten afwijken van de standaardbegrotingen. Onderstaande kosten en vergoedingen zijn in de begrotingen doorgerekend. Bovenstaand profiel betreft een voorbeeld zorgvraag. Uiteraard verschilt de aard en zwaarte van de zorgvraag per persoon.

[Regeling tegemoetkoming meerkosten \(Rtm\)](#)

De Regeling tegemoetkoming meerkosten is extra geld voor chronisch zieken of gehandicapten. Het gaat om een bedrag van maximaal 91,25 euro per maand.

[Persoonlijke verzorging en verpleging](#)

De persoonlijke verzorging en verpleging vallen in het basispakket van de zorgverzekering. Hierdoor komen er dus geen extra kosten bij. Ook maakt het geen verschil als mensen minder uren zorg in deze categorie nodig hebben.

[Huishoudelijke hulp](#)

De huishoudelijke hulp is in de gemeente Amsterdam een maatwerkvoorziening. Voor de maatwerkvoorziening geldt een eigen bijdrage via het CAK. De eigen bijdrage bedraagt maximaal 14,10 euro per maand, ongeacht het aantal uren hulp dat wordt afgenomen. Huishoudens met een collectieve zorgverzekering (waar we in deze rapportage van uitgaan), krijgen een vergoeding voor de eigen bijdrage van 115 euro, met uitzondering van de eerste 50 euro. Bij een inkomen boven 120 procent van het minimum moet het huishouden de eigen bijdrage Wmo zelf betalen. Dit wordt verrekend met de uitgavenpost 'eigen bijdragen/ betalingen zorg'.

[Maaltijdvoorziening](#)

De maaltijdvoorziening zorgt voor meerkosten ten opzichte van de situatie waarin de warme maaltijd zelf wordt bereid. In deze rapportage veronderstellen we dat de alleenstaande met zorgvraag niet in staat is om zelf te koken. Bij het paar met zorgvraag gaan we ervan uit de partner zonder zorgvraag kookt. Gemiddeld kost een warme maaltijd ongeveer 5 euro. De kosten voor een zelf bereide maaltijd bedragen 2,20 euro voor een alleenstaande, volgens de Nibud prijzengids. Hiermee komen de meerkosten uit op 2,80 euro. Voor vijf maaltijden per week komt dit neer op 60,67 euro per maand.

De tegemoetkoming voor een warme maaltijd is 15 euro per maand en wordt vergoed vanuit de Regeling tegemoetkoming meerkosten (Wmo-voorziening). Deze regeling loopt tot een inkomen van 120 procent van de norm.

De resterende eigen kosten voor de maaltijdvoorziening zijn in de begrotingen van de alleenstaande oudere met zorgvraag opgenomen onder de post 'voeding'.

Dieetkosten

De huishoudens met een zorgvraag maken gebruik van een specifiek dieet. De meerkosten van verschillende diëten kunnen zeer uiteenlopen. Bij deze zorgvraag wordt uitgegaan van een energieverrijkt dieet. De meerkosten van dit dieet bedragen 400 euro per jaar. Vergeleken met andere diëten is dit niet bijzonder hoog. De dieetkosten komen in aanmerking voor vergoeding via de bijzondere bijstand. Ook kan er belastingaftrek voor opgevoerd worden mits de kosten niet zijn vergoed. We gaan in deze berekening uit van een vergoeding via de bijzondere bijstand. Bij een inkomen boven bijstandsniveau plus 100 euro wordt 25 procent draagkracht verondersteld.

Vervoer

Inwoners die geen gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer, het aanvullend openbaar vervoer, fiets met of zonder hulpmotor, lage instapfiets, bromfiets of snorfiets, kunnen een vergoeding krijgen voor de extra kosten voor vervoer.

De hoogte van de vergoeding is afhankelijk van de beperking en het vervoermiddel dat gebruikt wordt. Voor een taxi of vervoer door derden is een standaardvergoeding van 1.572,60 euro mogelijk. We veronderstellen dat dit bedrag voldoende is voor uitstapjes van de huishoudens met een zorgvraag.

Voor een afspraak in het ziekenhuis is er Zittend ziekenvervoer. Zittend ziekenvervoer is taxivervoer van en naar het ziekenhuis als een behandeling noodzakelijk is. Zittend ziekenvervoer wordt vergoed door de zorgverzekeraar. De zorgverzekeraar geeft een vergoeding voor de taxiriten.

Door de vervoerkostenvergoeding en het Zittend ziekenvervoer hebben huishoudens met een zorgvraag geen extra vervoerkosten.

Waskosten

Voor de extra waskosten in verband met incontinentie bij de huishoudens met een zorgvraag gaan we uit van twee keer per week extra wassen, wat neerkomt op 10 euro per maand. Dit bedrag wordt vergoed via de Regeling tegemoetkoming meerkosten (rtm)m voor huishoudens met een inkomen tot 120 procent. Voor de hogere inkomens is dit bedrag in de begrotingen opgenomen onder de post 'was- en schoonmaakmiddelen'.

Woningaanpassing

De kosten voor een woningaanpassing (drempels weg, traplift), die vanuit de Wmo wordt toegekend, worden doorgegeven aan het CAK voor de inning van de eigen bijdrage. Deze eigen bijdrage is al betaald voor de huishoudelijke en persoonlijke verzorging. Daarom komen er voor deze woningaanpassingen geen extra kosten meer bij.

Voor bepaalde hulpmiddelen en aanpassingen is belastingaftrek mogelijk. Standaard houden we rekening met een belastingaftrek van 323 euro.

Personenalarmering

Als er een medische noodzaak is voor een persoonlijk alarm dan vergoedt de Basisverzekering de aanschafkosten. Is er een sociale noodzaak dan kan de gemeente op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) een vergoeding verstrekken.

Als de verstrekking uit de basisverzekering heeft plaatsgevonden en is aangeschaft bij een door Zilveren Kruis gecontracteerde leverancier, worden de abonnementskosten in alle drie de AV's (aanvullende verzekeringen) volledig vergoed.

Bij een inkomen boven 120 procent, wanneer men niet meer in aanmerking komt voor de collectieve zorgverzekering, gaan we uit van een gedeeltelijke vergoeding via de (niet-collectieve) zorgverzekering. Voor de eigen bijdrage rekenen we een bedrag van 15 euro per maand. Dit bedrag is opgenomen onder de post 'eigen bijdragen/betalingen zorg'.

Attentiekosten

Naast bovengenoemde zorgkosten rekenen we nog 8 euro per maand voor attentiekosten voor hulp van burens, vrienden, etc. Deze kosten zijn opgenomen onder de post 'eigen bijdragen/betalingen zorg'.

Bijlage 3 | Begrotingen

In de volgende tabellen zijn de begrotingen van de verschillende voorbeeldhuishoudens opgenomen. Bovenaan staan de inkomsten en daaronder de uitgaven aan het basispakket en aan sociale participatie. Het basispakket is verdeeld in vaste lasten, reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven. In de begrotingen zijn landelijke en lokale inkomensondersteunende maatregelen van de gemeente verwerkt. De uitgavenposten waar lokale tegemoetkomingen tegenover staan zijn aangeduid. De bedragen worden weergegeven in hele euro's, waardoor optellingen een euro te laag of te hoog kunnen lijken.

. Zelfstandig wonende 18-jarige

	Bijstand	Minimumloon	Studiefinanciering
INKOMSTEN			
netto loon/uitkering	272	901	869
zorgtoeslag	111	111	111
huurtoeslag	162	162	162
kinderbijslag	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0
totaal inkomsten	545	1174	1142
VASTE LASTEN			
huur	400	400	400
gas	16 **	16 **	16 **
elektriciteit	21	21	21
water	9	9	9
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	0 •
waterschapsheffingen	0 •	0 •	0 •
telefoon, televisie, internet	65	65	65
zorgverzekering	128	128	128
overige verzekeringen	22	22	22
onderwijs	0	0	187
kinderopvang	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2
vervoer	17	17	0
levensonderhoud			
anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	67	0
totaal vaste lasten	681	748	851
RESERVERINGSUITGAVEN			
kleding en schoenen	55	55	55
inboedel	73	73	73
onderhoud huis en tuin	25	25	25
zelfzorgmiddelen	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	21	21	21
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	179	179	179
Huishoudelijke uitgaven			
voeding	237	237	237
was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7
persoonlijke verzorging	21	21	21
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0
huisdieren	*	*	*
roken	*	*	*
diversen	4 **	4 **	4 **
totaal huishoudelijke uitgaven	269	269	269
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1129	1196	1298
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	-584	-22	-156
SOCIALE PARTICIPATIE	71 **	71 **	104
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	-655	-93	-260

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

- Verminderd met de kwijtschelding
- ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

. Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 & 5 jaar)

	bijstand	100%	120%	130%	140%	150%
INKOMSTEN						
netto loon/uitkering	1102	1688	1917	2025	2133	2241
zorgtoeslag	111	111	68	44	19	0
huurtoeslag	294	294	226	181	133	84
kinderbijslag	166	166	166	166	166	166
kindgebonden budget	467	467	446	434	422	409
kinderopvangtoeslag	0	707	707	1061	1061	1061
voorlopige aanslag	0	124	199	211	211	211
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0	0	0
totaal inkomsten	2140	3557	3730	4122	4145	4172
VASTE LASTEN						
huur	580	580	580	580	580	580
gas	58 **	58 **	58 **	167	167	167
elektriciteit	68	68	68	68	68	68
water	17	17	17	17	17	17
gemeentelijke heffingen	0 •	37	37	37	37	37
waterschapsheffingen	0 •	25	25	25	25	25
telefoon, televisie, internet	65	65	65	65	65	65
zorgverzekering	143	143	143	162	162	162
overige verzekeringen	28	28	28	28	28	28
onderwijs	0 **	0 **	0 **	10	10	10
kinderopvang	0	737	737	1105	1105	1105
contributies en abonnementen	2	2	2	2	2	2
vervoer	27	27	27	27	27	27
levensonderhoud						
anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67	67
totaal vaste lasten	989	1853	1853	2360	2360	2360
RESERVERINGSUITGAVEN						
kleding en schoenen	96 **	96 **	96 **	109	109	109
inboedel	90	90	90	90	90	90
onderhoud huis en tuin	25	25	25	25	25	25
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	32	32	32	32	32	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	249	249	249	262	262	262
Huishoudelijke uitgaven						
voeding	332	332	332	332	332	332
was- en schoonmaakmiddelen	11	11	11	11	11	11
persoonlijke verzorging	49	49	49	49	49	49
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*	*	*
roken	*	*	*	*	*	*
diversen	7 **	7 **	7 **	10	10	10
totaal huishoudelijke uitgaven	399	399	399	402	402	402
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1636	2501	2501	3024	3024	3024
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	503	1056	1229	1098	1121	1148
SOCIALE PARTICIPATIE	118 **	121 **	121 **	200	200	200
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	385	935	1108	899	922	948

* Deze posten vallen onder het respakket

Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**

- Verminderd met de kwijtschelding
- ** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

. Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 & 16 jaar)

	bijstand	100%	120%	130%	140%	150%
INKOMSTEN						
netto loon/uitkering	1102	1688	1917	2025	2133	2241
zorgtoeslag	111	111	68	44	19	0
huurtoeslag	294	294	226	181	133	84
kinderbijslag	237	237	237	237	237	237
kindgebonden budget	525	525	504	492	480	468
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0	0	0
totaal inkomsten	2269	2855	2952	2979	3002	3030
VASTE LASTEN						
huur	580	580	580	580	580	580
energie	126	126	126	235	235	235
gas	58 **	58 **	58 **	167	167	167
elektriciteit	68	68	68	68	68	68
water	17	17	17	17	17	17
gemeentelijke heffingen	0 •	37	37	37	37	37
waterschapheffingen	0 •	25	25	25	25	25
telefoon, televisie, internet	75	75	75	75	75	75
zorgverzekering	143	143	143	162	162	162
overige verzekeringen	28	28	28	28	28	28
onderwijs	32 **	32 **	32 **	99	99	99
kinderopvang	0	0	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2	2	2
vervoer	52	52	52	52	52	52
levensonderhoud						
anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67	67
totaal vaste lasten	1056	1184	1184	1379	1379	1379
RESERVERINGSUITGAVEN						
kleding en schoenen	130 **	130 **	130 **	146	146	146
inboedel	99	99	99	99	99	99
onderhoud huis en tuin	25	25	25	25	25	25
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	32	32	32	32	32	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	292	292	292	307	307	307
Huishoudelijke uitgaven						
voeding	517	517	517	517	517	517
was- en schoonmaakmiddelen	11	11	11	11	11	11
persoonlijke verzorging	63	63	63	63	63	63
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*	*	*
roken	*	*	*	*	*	*
diversen	7 **	7 **	7 **	10	10	10
totaal huishoudelijke uitgaven	598	598	598	601	601	601
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1946	2074	2074	2288	2288	2288
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	323	781	878	692	714	742
SOCIALE PARTICIPATIE	140 **	140 **	140 **	230	230	230
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	182	641	738	461	484	512

* Deze posten vallen onder het respakket

Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**

• Verminderd met de kwijtschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

. Alleenstaande met zorgvraag

	bijstand	100%	120%	130%	140%	150%
INKOMSTEN						
netto loon/uitkering	1102	1359	1624	1745	1831	1917
zorgtoeslag	111	111	111	108	88	68
huurtoeslag	264	263	176	126	73	32
kinderbijslag	0	0	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0	0
voorlopige aanslag	18	18	16	15	14	13
forfaitaire vergoeding	25	25	25	0	0	0
totaal inkomsten	1520	1776	1953	1994	2006	2031
VASTE LASTEN						
huur	535	535	535	535	535	535
energie	37	37	37	145	145	145
gas	16 **	16 **	16 **	124	124	124
elektriciteit	21	21	21	21	21	21
water	9	9	9	9	9	9
gemeentelijke heffingen	0 •	28	28	28	28	28
waterschapsheffingen	0 •	15	15	15	15	15
telefoon, televisie, internet	65	65	65	65	65	65
zorgverzekering	143	143	143	162	162	162
overige verzekeringen	22	22	22	22	22	22
onderwijs	0	0	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2	2	2
vervoer	17	17	17	17	17	17
levensonderhoud						
anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	0	0	0	0	0
totaal vaste lasten	831	874	874	1001	1001	1001
RESERVERINGSUITGAVEN						
kleding en schoenen	55	55	55	55	55	55
inboedel	73	73	73	73	73	73
onderhoud huis en tuin	25	25	25	25	25	25
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	24 **	24 **	24 **	32	32	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	42 **	42 **	42 **	67 **	67 **	67
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	225	225	225	258	258	258
Huishoudelijke uitgaven						
voeding	283 **	283 **	316 **	331 **	331 **	331
was- en schoonmaakmiddelen	7 **	7 **	7 **	17 **	17 **	17
persoonlijke verzorging	21	21	21	21	21	21
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*	*	*
roken	*	*	*	*	*	*
diversen	4 **	4 **	4 **	5	5	5
totaal huishoudelijke uitgaven	315	315	348	374	374	374
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1370	1413	1446	1633	1633	1633
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	150	363	507	361	374	398
SOCIALE PARTICIPATIE	71 **	71 **	71 **	104	104	104
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	79	292	436	257	270	295

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief *Afhankelijk van gemeentelijke tarieven*

• Verminderd met de kwijtschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

. Paar met zorgvraag

	bijstand	100%	120%	130%	140%	150%
INKOMSTEN						
netto loon/uitkering	1574	1726	1951	2060	2170	2279
zorgtoeslag	212	212	166	141	116	91
huurtoeslag	294	294	219	173	123	77
kinderbijslag	0	0	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0	0
voorlopige aanslag	16	16	13	12	11	10
forfaitaire vergoeding	25	25	25	0	0	0
totaal inkomsten	2121	2273	2374	2386	2420	2457
VASTE LASTEN						
huur	580	580	580	580	580	580
energie	67	67	67	175	175	175
gas	16 **	16 **	16 **	124	124	124
elektriciteit	51	51	51	51	51	51
water	14	14	14	14	14	14
gemeentelijke heffingen	0 •	37	37	37	37	37
waterschapsheffingen	0 •	25	25	25	25	25
telefoon, televisie, internet	75	75	75	75	75	75
zorgverzekering	285	285	285	324	324	324
overige verzekeringen	35	35	35	35	35	35
onderwijs	0	0	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0	0	0
contributies en abonnementen	8	8	8	8	8	8
vervoer	35	35	35	35	35	35
levensonderhoud						
anderen/betalingsverplichtingen	*	*	*	*	*	*
werkgerelateerde kosten	0	0	0	0	0	0
totaal vaste lasten	1098	1160	1160	1307	1307	1307
RESERVERINGSUITGAVEN						
kleding en schoenen	109	109	109	109	109	109
inboedel	86	86	86	86	86	86
onderhoud huis en tuin	25	25	25	25	25	25
zelfzorgmiddelen	10	10	10	10	10	10
eigen risico zorgverzekering	56 **	56 **	56 **	64	64	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	42 **	42 **	42 **	67 **	67 **	67 **
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	328	328	328	361	361	361
Huishoudelijke uitgaven						
voeding	431	431	464 **	464 **	464 **	464 **
was- en schoonmaakmiddelen	9 **	9 **	9 **	19 **	19 **	19 **
persoonlijke verzorging	42	42	42	42	42	42
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*	*	*
roken	*	*	*	*	*	*
diversen	6 **	6 **	6 **	8	8	8
totaal huishoudelijke uitgaven	487	487	520	532	532	532
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	1914	1976	2009	2201	2201	2201
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	207	297	366	185	219	256
SOCIALE PARTICIPATIE	115 **	115 **	115 **	167	167	167
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN PARTICIPATIE	92	182	251	18	52	89

* Deze posten vallen onder het respakket

Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**

• Verminderd met de kwijtschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

